

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
Wojewódzki Urząd Pracy
w Poznaniu

Sytuacja osób niepełnosprawnych
na wielkopolskim rynku pracy

Raport z badania ankietowego

Spis treści

WSTĘP	3
RODZIAŁ I.....	6
INFORMACJA O POPULACJI BEZROBOTNYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH UCZESTNICZĄCYCH W BADANIU	6
1. Ilość osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu.....	6
2. Stopień niepełnosprawności ankietowanych osób niepełnosprawnych.....	7
3. Wiek ankietowanych osób niepełnosprawnych.....	8
4. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu	9
5. Kwalifikacje zawodowe badanych osób niepełnosprawnych.....	11
6. Zawody wykonywane przez badane osoby niepełnosprawne.....	13
7. Miejsce zamieszkania osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu	15
8. Okres pozostawania bez pracy badanych osób niepełnosprawnych.....	16
9. Główne źródła utrzymania ankietowanych osób niepełnosprawnych	17
10. Liczba osób w gospodarstwie domowym.....	18
ROZDZIAŁ II.....	20
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA	20
1. Ocena swoich kwalifikacji i umiejętności związanych z poszukiwanym stanowiskiem pracy przez ankietowane osoby niepełnosprawne	20
2. Zainteresowanie dalszym kształceniem ankietowanych osób niepełnosprawnych	23
3. Kierunki dalszego kształcenia proponowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne.....	24
4. Rodzaj kwalifikacji, jakie chciałyby uzyskać ankietowane osoby niepełnosprawne	25
5. Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do dokonania zmian związanych z podjęciem pracy	27
5.1 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do przekwalifikowania się.....	27
5.2 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do zmiany miejsca zamieszkania.....	28
5.3 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do wyjazdu do pracy za granicę	29
5.4 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do podjęcia własnej działalności gospodarczej	30
6. Utrudnienia w funkcjonowaniu na rynku pracy ankietowanych osób niepełnosprawnych	31
6.1 Zły stan zdrowia	31
6.2 Bariery architektoniczne.....	32
6.3 Brak odpowiednich ofert pracy.....	33
6.4 Niewystarczające kwalifikacje.....	34
6.5 Nieodpowiednie warunki proponowanej pracy	35
6.6 Zbyt niskie wynagrodzenie.....	36
6.7 Likwidacja zakładów pracy chronionej (ZPCh)	37
6.8 Negatywne podejście pracodawców	38
6.9 Niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych	39
7. Znajomość ulg przysługujących pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne	40
8. Ocena szans na rynku pracy osób niepełnosprawnych w porównaniu z osobami pełnosprawnymi.....	41
9. Ocena umiejętności osób badanych związanych z poszukiwaniem pracy.....	43
10. Okres poszukiwania pracy przez osoby niepełnosprawne	46
11. Miejsca, gdzie poprzednio były zatrudnione ankietowane osoby niepełnosprawne	47
12. Przyczyna zaprzestania pracy przez ankietowane osoby niepełnosprawne	48
13. Sposoby poszukiwania pracy, z których korzystały ankietowane osoby niepełnosprawne w ciągu ostatnich 3 miesięcy	49
14. Pomoc oferowana osobom niepełnosprawnym przez urzędy pracy od utraty ostatniej pracy	51
15. Formy pomocy oferowane przez powiatowe urzędy pracy, z których skorzystały ankietowane osoby niepełnosprawne	53
16. Znajomość ogólnopolskich programów na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ocena ich przydatności przez ankietowanych respondentów.....	56
17. Formy zatrudnienia preferowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne	61
18. Oczekiwania niepełnosprawnych pracowników wobec pracodawcy, w opinii ankietowanych respondentów	66
19. Rodzaj pomocy, jakiej oczekują ankietowane osoby niepełnosprawne od urzędów pracy przy poszukiwaniu zatrudnienia.....	69
ROZDZIAŁ III.....	72
WNIOSKI KOŃCOWE.....	72
ANKIETA.....	77
DOTYCZĄCA SYTUACJI OSÓB BEZROBOTNYCH NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	77

WSTĘP

Integracja osób niepełnosprawnych ze zdrowym społeczeństwem jest elementem procesów rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej. Coraz więcej instytucji, ośrodków, urzędów i stowarzyszeń, poprzez prowadzenie rehabilitacji, stara się ułatwić funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym na wielu płaszczyznach życia. Według danych statystycznych Wojewódzkiego Urzędu Pracy Poznaniu, na koniec grudnia 2004r. we wszystkich powiatowych urzędach pracy województwa wielkopolskiego było zarejestrowanych łącznie 6113 niepełnosprawnych bezrobotnych, w tym 3130 kobiet (2,6% bezrobotnych w województwie). Ponadto 2556 osób (w tym 1051 kobiet) stanowią niepełnosprawni zarejestrowani jako poszukujący pracy.

Powody rejestracji w urzędach pracy są bardzo różne. Najczęściej jest to potrzeba uzyskania zatrudnienia. Rejestrując się liczą na uzyskanie oferty pracy dla osoby niepełnosprawnej. Niepełnosprawni klienci urzędów pracy stanowią bardzo zróżnicowaną grupę. Wśród nich znajdują się osoby niepełnosprawne od wielu lat, np. od wieku dziecięcego, także ci, którzy w wyniku wypadku czy też długotrwałej choroby stali się niepełnosprawnymi. Wśród tych osób znajdują się również ci, którzy wracają na rynek pracy, np. po kilku czy kilkunastu latach pobierania renty z ZUS-u. Umiejętności i kompetencje zawodowe tych osób już dawno się zdezaktualizowały, nie odpowiadają wymogom obecnego rynku pracy. Ludzie ci niejednokrotnie zdają sobie sprawę, iż nie są konkurencyjni na rynku pracy w stosunku do zdrowych, prężnych i dynamicznych osób.

W IV kwartale 2004r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające III grupę inwalidzką. Osoby niepełnosprawne bezrobotne 5224, natomiast niepełnosprawne poszukujące pracy 1352. Pod względem wieku dominowały osoby od 45 do 54 roku życia, w tym bezrobotni 2283, poszukujący pracy 951. Według danych statystycznych niepełnosprawni charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia. Najwięcej osób zarejestrowanych jest z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym, w tym bezrobotni 2245, poszukujący pracy 797. Liczną grupę stanowią również osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w tym bezrobotni 2364, poszukujący pracy – 792. Najmniej jest osób z wykształceniem wyższym, w tym bezrobotni 111, poszukujący pracy - 125. Najwięcej niepełnosprawnych bezrobotnych jest zarejestrowanych w przedziale powyżej 12 miesięcy 2914, zaś poszukujących pracy 1300.

Biorąc pod uwagę realizowane inicjatywy i działania na rzecz osób niepełnosprawnych, Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu był inicjatorem przeprowadzenia

badania wśród osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa wielkopolskiego. Celem niniejszego badania jest uzyskanie aktualnej wiedzy na temat sytuacji niepełnosprawnych bezrobotnych figurujących w rejestrach urzędów pracy.

Opracowane dane powinny być wykorzystane przez pośredników pracy, doradców zawodowych, specjalistów ds. rozwoju zawodowego oraz pozostałych pracowników, którym nieobojętny jest los osób niepełnosprawnych.

Dane procentowe zawarte w tabelach, ze względu na zaokrąglenia dokonywane przez arkusz kalkulacyjny, mogą nie sumować się do 100%.

Szczegółowe cele badania to:

- przedstawienie badanej grupy pod kątem stopnia niepełnosprawności, płci, wieku, poziomu wykształcenia, zawodu wyuczonego i wykonywanego, miejsca zamieszkania, liczby osób w gospodarstwie domowym, czasu pozostawania bez pracy, głównych źródeł dochodu,
- określenie: poziomu kwalifikacji i umiejętności związanych z poszukiwanym stanowiskiem pracy, planów edukacyjnych, kierunkami kształcenia łącznie z uwzględnieniem rodzajów szkoleń,
- analizowanie możliwości dokonywania zmian związanych z pracą,
- wskazanie utrudnień związanych z zaistnieniem na rynku pracy,
- określenie poziomu znajomości ulg przysługujących pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne,
- określenie poziomu znajomości ogólnopolskich programów na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena szans na rynku pracy w porównaniu z osobami sprawnymi,
- ocena umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy,
- uzyskanie informacji na temat rodzaju zatrudnienia poprzedzającego rejestrację osób niepełnosprawnych w powiatowym urzędzie pracy oraz przyczyn zaprzestania wykonywania pracy,
- poznanie wykorzystywanych sposobów poszukiwania pracy,
- zebranie informacji o formach pomocy kierowanych przez urzędy pracy do osób niepełnosprawnych,
- poznanie z jakich form i rodzajów zatrudnienia chcą korzystać niepełnosprawni,

- przedstawienie oczekiwań kierowanych przez niepełnosprawnych w stronę pracodawców.

W następnych rozdziałach niniejszego opracowania przedstawione zostaną wyniki przeprowadzonego badania.

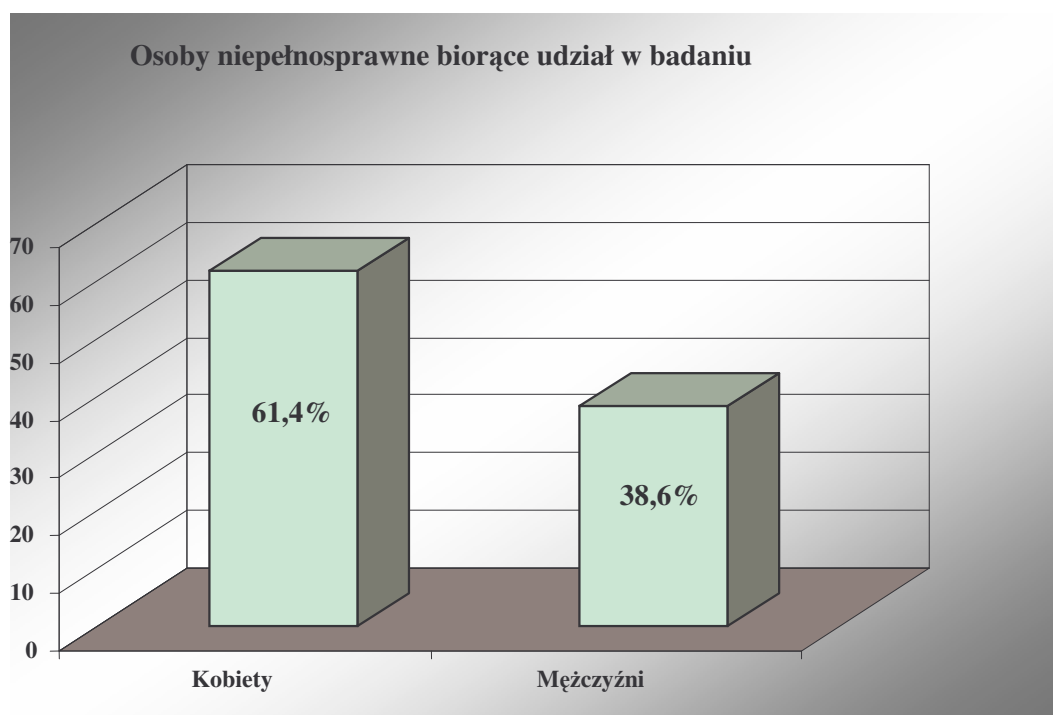
RODZIAŁ I
INFORMACJA O POPULACJI BEZROBOTNYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
UCZESTNICZĄCYCH W BADANIU

1. Ilość osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu

Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu przeprowadził badanie dotyczące sytuacji bezrobotnych niepełnosprawnych. Badaną populację stanowiło 671 respondentów, w tym 412 kobiet i 259 mężczyzn (odpowiednio 61,4% i 38,6% badanych).

Tabela 1. Ilość osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu

Lp.	Kategoria odpowiedzi	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Kobieta	412	61,4
2.	Mężczyzna	259	38,6
RAZEM		671	100,0

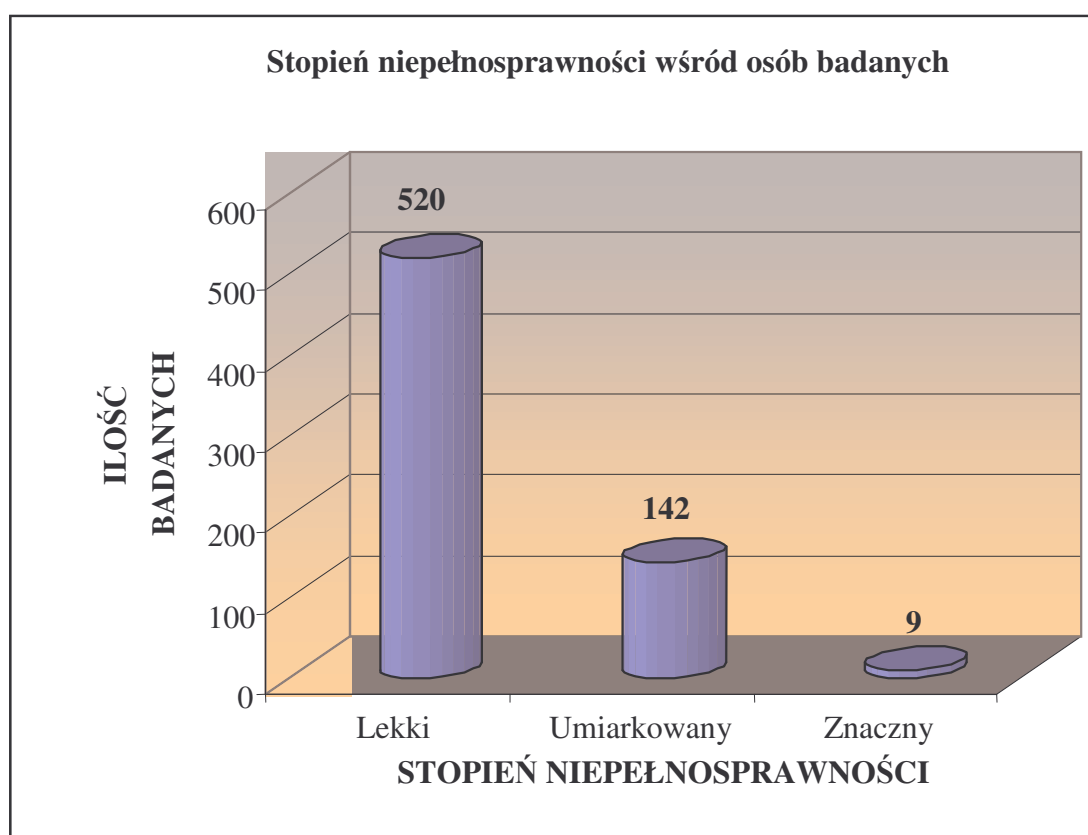

2. Stopień niepełnosprawności ankietowanych osób niepełnosprawnych

Spośród bezrobotnych osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu, najliczniejszą grupę stanowili ankietowani z lekkim stopniem niepełnosprawności (77,5%). Umiarkowany stopień niepełnosprawności posiadało 21,2% osób uczestniczących w badaniu. Z kolei ze znacznym stopniem niepełnosprawności, wśród badanej populacji, znalazła się 1,3% grupa respondentów.

Tabela 2. Stopień niepełnosprawności ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Stopień niepełnosprawności	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Stopień lekki	520	77,5
2.	Stopień umiarkowany	142	21,2
3.	Stopień znaczny	9	1,3
RAZEM		671	100,0

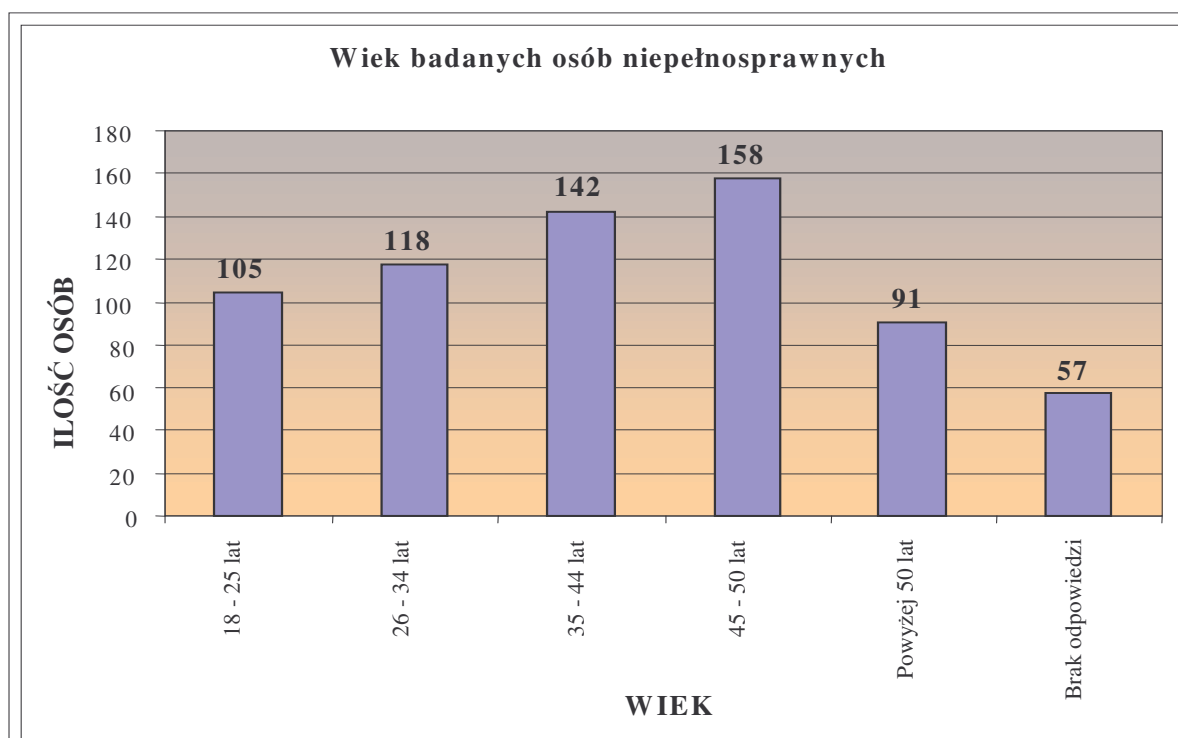

3. Wiek ankietowanych osób niepełnosprawnych

Wśród osób badanych dominowali ankietowani znajdujący się w przedziale wiekowym 45–50 lat (23,5%). Drugą pod względem wielkości grupę, stanowiły osoby w wieku od 35–44 lat (21,2%). Następną w kolejności, grupę obejmującą 17,6% osób stanowi reprezentacja ankietowanych, którzy mieszczą się w przedziale od 26–34 lat. Najmłodsza reprezentacja osób niepełnosprawnych w wieku od 18–25 lat, obejmuje 15,6% badanych. Najmniej liczną grupę stanowią respondenci powyżej 50 lat - 13,6%.

Tabela 3. Wiek ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Wiek osób badanych	Ilość osób	Udział procentowy
1.	18 - 25 lat	105	15,6
2.	26 - 34 lata	118	17,6
3.	35 - 44 lata	142	21,2
4.	45 - 50 lat	158	23,5
5.	Powyżej 50 lat	91	13,6
6.	Brak odpowiedzi	57	8,5
RAZEM		671	100,0

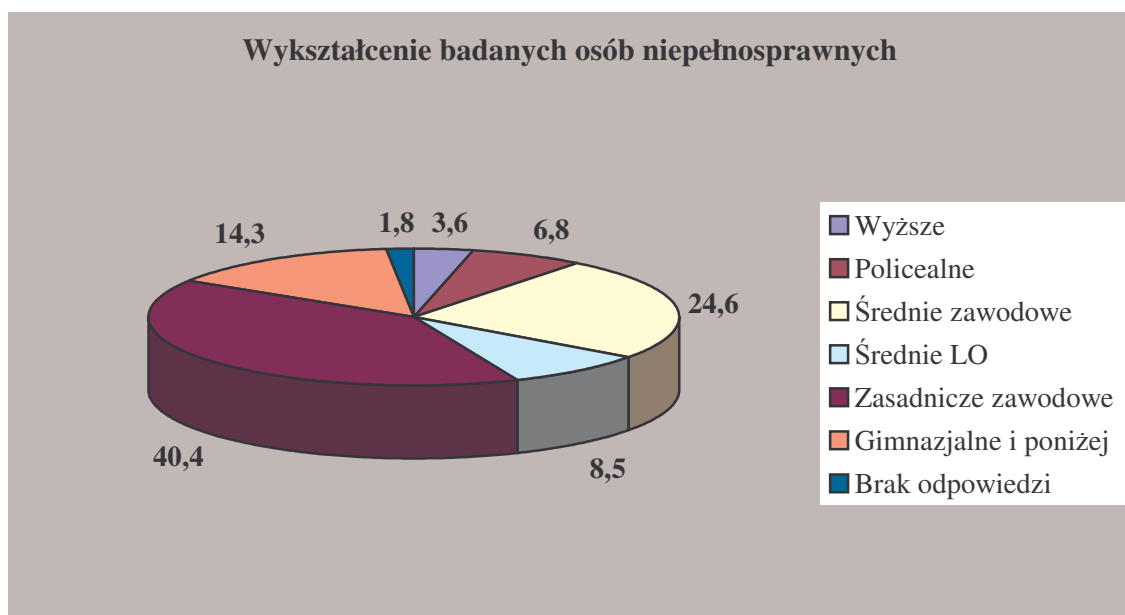

4. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu

Dane otrzymane w trakcie badania pozwoliły uzyskać wiedzę dotyczącą poziomu wykształcenia bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Dominująca liczba respondentów to absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej 40,4%. Drugą pod względem liczebności grupę tworzą ankietowani, którzy ukończyli średnią szkołę zawodową 24,6%. Natomiast 14,3% bezrobotnych osób niepełnosprawnych zakończyło edukację na poziomie gimnazjum lub szkoły podstawowej. Najmniej liczną grupę wśród badanych stanowią osoby posiadające wykształcenie: średnie licealne, policealne i wyższe, odpowiednio: 8,5%, 6,8%, 3,6%.

Tabela 4. Wykształcenie ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Poziom wykształcenia	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Wyższe	24	3,6
2.	Policealne	46	6,8
3.	Średnie zawodowe	165	24,6
4.	Średnie LO	57	8,5
5.	Zasadnicze zawodowe	271	40,4
6.	Gimnazjalne i poniżej	96	14,3
7.	Brak odpowiedzi	12	1,8
RAZEM		671	100,0

5. Kwalifikacje zawodowe badanych osób niepełnosprawnych

Jednym z celów przeprowadzonego badania było uzyskanie informacji dotyczących kwalifikacji zawodowych bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Najliczniej reprezentowaną grupą wśród badanych są osoby bez wyuczonego zawodu 17,6%. Otrzymane dane wskazują, iż dominującym zawodem wśród respondentów jest technik ekonomista – 55 osób (8,2%). Na drugiej pozycji w rankingu zawodów wyuczonych, jakie zdobyły osoby niepełnosprawne, znalazł się zawód sprzedawcy 53 osoby (7,9%). Z kolei kwalifikacje w zawodzie krawiec odzieży, posiada 34 bezrobotnych niepełnosprawnych (5,1%). W grupie badanej są także osoby, które reprezentują takie zawody, jak: ceramik, ekonomista, frezer, informatyk, księgowy, prawnik, spawacz, technik chemik, technik elektryk, technik hodowli zwierząt, technik obróbki skrawaniem, technik technologii odzieży, technolog technologii drewna, terapeuta zajęciowy, rzeźnik/wędliniarz – każdy z wymienionych zawodów wskazały po 2 osoby. Respondenci wymieniali również zawody, które nie powtórzyły się wśród badanej populacji: bibliotekarz, biolog, cieśla, elektryk, formierz odlewnik, fotograf, fryzjer, instruktor higieny, introligator, inżynier melioracji wodnych, inżynier przemysłowy, inżynier rolnik, kosmetyczka, koszykarz – plecionkarz, masażysta, maszynista, palacz, pilarz, siostra PCK, instruktor tańca, technik analityki medycznej, technik BHP, technik farmacji, technik gastronom, technik geodeta, technik konstrukcji metalowych, technik leśnik, technik mechanizacji rolnictwa, technik mechanik, technik melioracji, technik urządzeń sanitarnych, technik melioracji, technik wojsk radiolokacyjnych, telefonistka, tkacz, wiertacz, wulkanizator, politolog.

Tabela 5. Zawody wyuczone ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Zawód wyuczony	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Technik ekonomista	55	8,2
2.	Sprzedawca	53	7,9
3.	Krawiec odzieży	34	5,1
4.	Technik rolnik	25	3,7
5.	Ślusarz	24	3,6
6.	Kucharz	23	3,4
7.	Mechanik samochodowy	21	3,1
8.	Stolarz	21	3,1
9.	Murarz	21	3,1
10.	Malarz	13	1,9
11.	Mechanik maszyn	13	1,9
12.	Szwaczka	9	1,3
13.	Cukiernik/ ciastkarz	8	1,2
14.	Pracownik administracyjno – biurowy	8	1,2

15.	Technik żywienia zbiorowego	8	1,2
16.	Elektromechanik	7	1,0
17.	Monter instalacji	7	1,0
18.	Ogrodnik	7	1,0
17.	Piekarz	7	1,0
18.	Technik handlowiec	7	1,0
19.	Tokarz	7	1,0
20.	Kelner	6	0,9
21.	Nauczyciel	6	0,9
22.	Rolnik	6	0,9
23.	Aparatowy przetwórstwa	5	0,7
24.	Pielęgniarka	5	0,7
25.	Technik budowlany	5	0,7
26.	Technik technologii żywności	5	0,7
27.	Elektromonter	4	0,6
28.	Kierowca	4	0,6
29.	Operator sprzętu i maszyn	4	0,6
30.	Betoniarz – zbrojarz	3	0,4
31.	Dziennikarz	3	0,4
32.	Pedagog	3	0,4
33.	Posadzkarz	3	0,4
34.	Pracownik socjalny	3	0,4
35.	Technik elektronik	3	0,4
36.	Technik ogrodnik	3	0,4
37.	Pozostałe zawody	68	10,1
38.	Bez zawodu	118	17,6
39.	Brak odpowiedzi	36	5,4
	RAZEM	671	100,0

6. Zawody wykonywane przez badane osoby niepełnosprawne

Jak wynika z zestawienia osoby niepełnosprawne były zatrudnione najczęściej na następujących stanowiskach: sprzedawca 10%, robotnik przy pracach prostych 8,9%, pracownik administracyjno-biurowy 6%, sprzątaczką 4%, szwaczka 3,1%, pracownik ochrony/portier 2,8%, kierowca 2,2%, murarz 2,2%, kucharz 2,1%, monter 2,1%, krawiec 1,8%, operator maszyn 1,8%, magazynier 1,6%, stolarz 1,6%, ślusarz 1,5%. Warto zauważyć, iż są to bardzo różnorodne stanowiska, reprezentujące wiele branż i nie wymagających specjalistycznego przygotowania. Aż 25,0% badanych nie udzieliło odpowiedzi, a 1,2% ankietowanych wskazało, że nie posiada stażu pracy.

Tabela 6 Zawody wykonywane przez ankietowane osoby niepełnosprawne

Lp.	Zawód	Region					Woj. Wielkopolskie	Udział procentowy
		poznański	kaliski	koniński	leszczyński	pilski		
1.	brak odpowiedzi	44	43	23	35	23	168	25,0
2.	sprzedawca	22	15	11	12	7	67	10,0
3.	robotnik przy pracach prostych	11	11	6	18	14	60	8,9
4.	prac adm.-biurowy	20	4	4	2	10	40	6,0
5.	sprzątaczką	9	6	3	4	5	27	4,0
6.	szwaczka	4	5	6	1	5	21	3,1
7.	pracownik ochrony/portier	7	5	2	2	3	19	2,8
8.	kierowca	2	6	2	2	3	15	2,2
9.	murarz	10	1	3	1	0	15	2,2
10.	kucharz	8	0	1	5	0	14	2,1
11.	monter	4	3	2	1	4	14	2,1
12.	krawiec	3	4	1	1	3	12	1,8
13.	operator maszyn	4	3	1	0	4	12	1,8
14.	magazynier	4	5	0	2	0	11	1,6
15.	stolarz	3	2	1	3	2	11	1,6
16.	ślusarz	4	2	0	2	2	10	1,5
17.	nie pracował	7	1	0	0	0	8	1,2
18.	księgowy	4	0	0	2	1	7	1,0
19.	malarz	2	2	0	3	0	7	1,0
20.	własna firma	2	1	3	0	1	7	1,0
21.	pomoc kuchenna	1	2	1	1	1	6	0,9
22.	agent ubezpieczeniowy	2	2	1	0	0	5	0,7
23.	kelner-barman	1	1	1	0	2	5	0,7
24.	kierownik robót/ firmy	0	3	0	0	2	5	0,7
25.	mechanik samochodowy	2	1	1	1	0	5	0,7
26.	pracownik fizyczny	1	2	2	0	0	5	0,7
27.	cukiernik / ciastkarz	1	1	0	2	0	4	0,6

28.	nauczyciel	2	0	1	1	0	4	0,6
29.	pracownik księgowości	3	0	0	1	0	4	0,6
30.	pracownik gospodarczy	1	0	0	2	1	4	0,6
31.	prasowacz	1	1	0	2	0	4	0,6
32.	salowa	1	2	0	1	0	4	0,6
33.	sekretarka	3	0	0	0	1	4	0,6
34.	tokarz frezer	1	1	1	0	1	4	0,6
35.	bibliotekarz	0	0	0	1	2	3	0,4
36.	krojczy	3	0	0	0	0	3	0,4
37.	mechanik maszyn	1	1	1	0	0	3	0,4
38.	pomocnik magazyniera	1	1	0	1	0	3	0,4
39.	technolog żywności	0	2	0	0	1	3	0,4
40.	betoniarz-zbrojarz	2	0	0	0	0	2	0,3
41.	brukarz	0	1	0	0	1	2	0,3
42.	intrologator	0	0	1	0	1	2	0,3
43.	kontroler jakości	0	0	0	0	2	2	0,3
44.	opiekunka	0	2	0	0	0	2	0,3
45.	parkingowy	1	1	0	0	0	2	0,3
46.	pielęgniarka	0	0	2	0	0	2	0,3
47.	pomoc apteczna/dentystyczna	1	0	0	0	1	2	0,3
48.	prawnik	2	0	0	0	0	2	0,3
49.	technik analityki medycznej	0	1	1	0	0	2	0,3
50.	telefonistka	2	0	0	0	0	2	0,3
51.	zaopatrzeniowiec	0	1	0	1	0	2	0,3
52.	aparatury przetwórstwa	1	0	0	0	0	1	0,1
53.	bukieciarz	0	1	0	0	0	1	0,1
54.	celnik	1	0	0	0	0	1	0,1
55.	cholewkarz	0	0	0	1	0	1	0,1
56.	dekorator	0	0	1	0	0	1	0,1
57.	drobiarz	0	1	0	0	0	1	0,1
58.	elektromechanik	1	0	0	0	0	1	0,1
59.	elektronik	1	0	0	0	0	1	0,1
60.	górnik	0	0	1	0	0	1	0,1
61.	listonosz	0	0	1	0	0	1	0,1
62.	maszynista chłodniczy	1	0	0	0	0	1	0,1
63.	ogrodnik	0	0	0	1	0	1	0,1
64.	pedagog	0	1	0	0	0	1	0,1
65.	piekarz	0	0	0	1	0	1	0,1
66.	pilarz	0	0	0	0	1	1	0,1
67.	płytkarz	0	1	0	0	0	1	0,1
68.	przedstawiciel handlowy	0	0	1	0	0	1	0,1
69.	przewodnik	0	0	0	1	0	1	0,1
70.	rzeźnik	0	0	1	0	0	1	0,1
71.	siostra PCK	1	0	0	0	0	1	0,1
72.	technik budownictwa	0	1	0	0	0	1	0,1
73.	technik elektryk	0	1	0	0	0	1	0,1
74.	technik farmaceuta	1	0	0	0	0	1	0,1
75.	technik geodeta	0	0	1	0	0	1	0,1
RAZEM		214	151	88	114	104	671	100,0

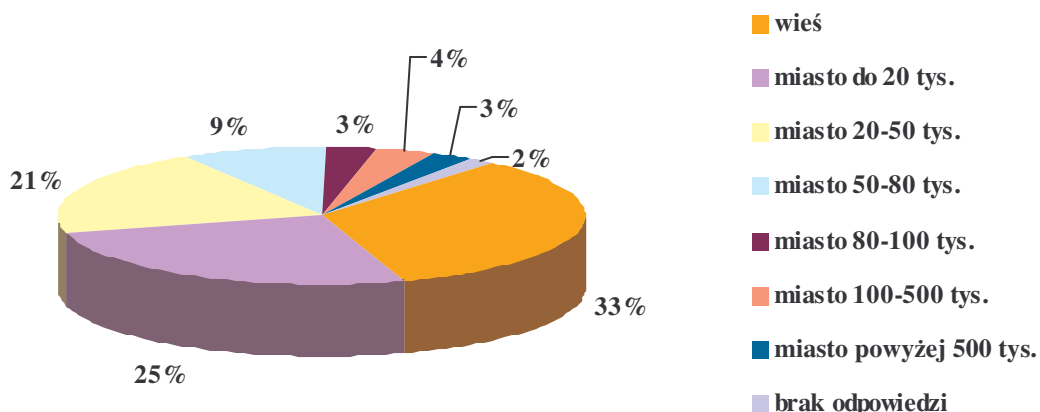
7. Miejsce zamieszkania osób niepełnosprawnych uczestniczących w badaniu

Wśród ankietowanych były osoby, które są reprezentantami różnych pod względem wielkości, miejscowości. Ze względu na to, iż w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców ulokowana jest większość zakładów pracy chronionej oraz istnieje większa grupa pracodawców skłonnych do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, beneficjentami urzędów pracy, do których trafiła ankieta byli w przeważającej większości niepełnosprawni z terenów wiejskich oraz miejskich do 50 tysięcy mieszkańców. Najliczniejsza grupa respondentów to mieszkańcy wsi 33,8%, w dalszej kolejności są bezrobotni niepełnosprawni, którzy zamieszkują w miastach do 20 tysięcy mieszkańców (25,9%). Informacji na temat własnej sytuacji na rynku pracy udzielały również osoby bezrobotne niepełnosprawne będące mieszkańcami miasta wielkości od 20 do 50 tysięcy (20,6%). Dużą grupę stanowią osoby mieszkające w miastach średniej wielkości od 50 do 80 tysięcy osób (8,8% badanych). Mniej liczną reprezentację stanowią osoby zamieszkujące duże miasta, liczące ponad 80 tysięcy mieszkańców. Łącznie stanowią oni 9,2% badanej populacji.

Tabela 7. Miejsce zamieszkania ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Miejsce zamieszkania	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Wieś	227	33,8
2.	Miasto do 20 tysięcy	174	25,9
3.	Miasto 20 – 50 tysięcy	138	20,6
4.	Miasto 50 – 80 tysięcy	59	8,8
5.	Miasto 80 – 100 tysięcy	20	3,0
6.	Miasto 100 – 500 tysięcy	25	3,7
7.	Miasto powyżej 500 tysięcy	17	2,5
8.	Brak odpowiedzi	11	1,6
RAZEM		671	100,0

Miejsce zamieszkania ankietowanych osób niepełnosprawnych

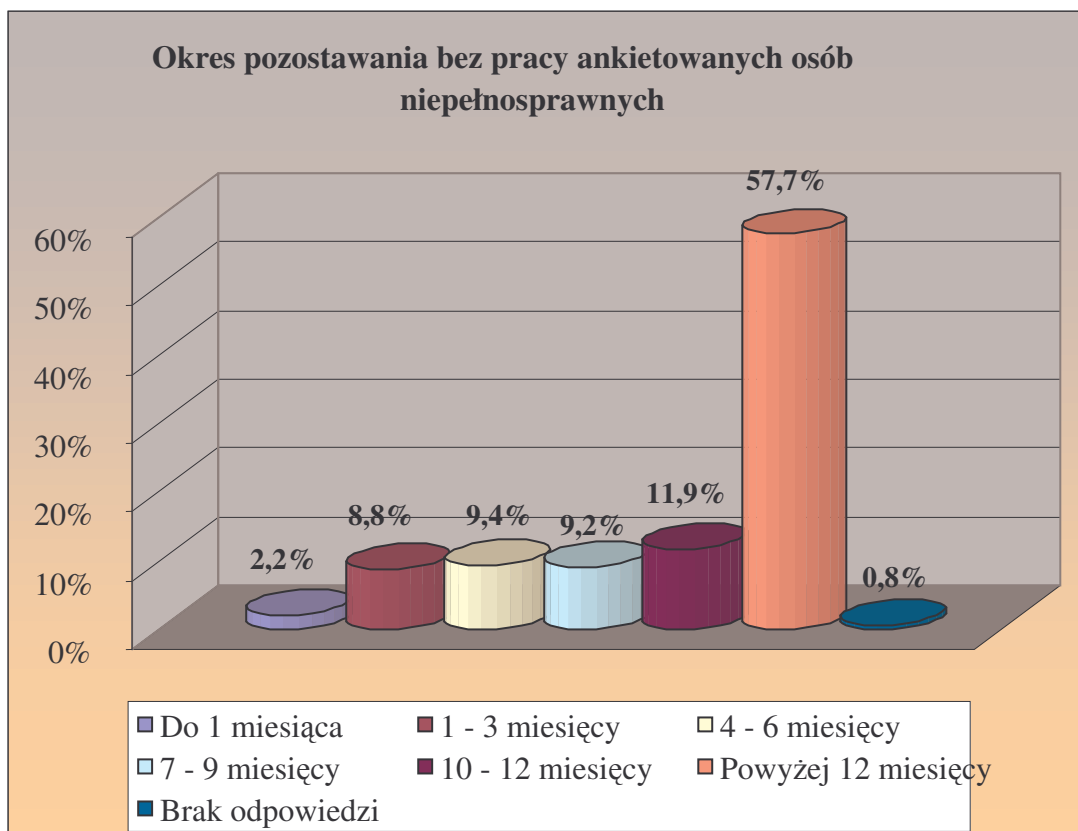

8. Okres pozostawania bez pracy badanych osób niepełnosprawnych

Wyniki przeprowadzonego badania pozwoliły zdobyć orientację dotyczącą okresu pozostawania bez pracy osób niepełnosprawnych, które pragną zaistnieć na rynku pracy. Dane wskazują, iż ponad połowa niepełnosprawnych (57,7%) posiada status osoby długotrwale bezrobotnej powyżej dwunastu miesięcy. Z kolei bez zatrudnienia w okresie od 10 do 12 miesięcy pozostaje 11,9% ankietowanych. W przedziale od 4 do 6 miesięcy pozostawania bez pracy znajduje się 9,4% respondentów. Natomiast 9,2% bezrobotnych osób niepełnosprawnych nie może znaleźć zatrudnienia od 7 do 9 miesięcy. Wśród ankietowanych jest również grupa, która pozostaje bez pracy od 1 do 3 miesięcy i stanowi ona 8,8% ankietowanych. Tylko 2,2% osób niepełnosprawnych poszukuje do miesiąca odpowiedniego dla siebie stanowiska pracy.

Tabela 8. Okres pozostawania bez pracy ankietowanych osób niepełnosprawnych

Lp.	Czas pozostawania bez pracy	Ilość osób	Udział procentowy
1.	Do 1 miesiąca	15	2,2
2.	1 - 3 miesięcy	59	8,8
3.	4 - 6 miesięcy	63	9,4
4.	7 - 9 miesięcy	62	9,2
5.	10 - 12 miesięcy	80	11,9
6.	Powyżej 12 miesięcy	387	57,7
7.	Brak odpowiedzi	5	0,8
RAZEM		671	100,0

9. Główne źródła utrzymania ankietowanych osób niepełnosprawnych

Kolejnym celem przeprowadzonego badania było uzyskanie informacji dotyczących sytuacji materialnej, bezrobotnych niepełnosprawnych.

Ankietowani wskazywali różne źródła finansowe, które pozwalają im egzystować. Z otrzymanych badań można wyróżnić dwa główne sposoby pozyskiwania środków finansowych. Pierwszy z nich to dochody małżonka (31,4%), drugi to pomoc uzyskiwana od rodziców bądź krewnych (27,3%). Osoby niepełnosprawne korzystają także ze świadczeń, jakie wypłacają urzędy pracy – zasiłek dla bezrobotnych (7,2%) oraz ośrodki pomocy społecznej (16,6%). Wśród ankietowanych są także osoby, podejmujące prace dorywcze (0,5%). Innym źródłem utrzymania badanych jest renta (9,2%). Budżet wielu rodzin wspomagany jest dodatkowo poprzez stypendia wypłacane przez szkoły i uczelnie. Mała grupa respondentów wskazuje jako źródło dochodu alimenty (1,2%).

Tabela 9. **Główne źródła utrzymania osób niepełnosprawnych nieposiadających zatrudnienia**

Lp.	Główne źródła utrzymania	Ilość osób*	Udział procentowy
1.	Dochody małżonka	253	31,4
2.	Renta	74	9,2
3.	Zasiłek dla bezrobotnych	58	7,2
4.	Zasiłek z pomocy społecznej	134	16,6
5.	Oszczędności własne	20	2,5
6.	Pomoc rodziców, krewnych	220	27,3
7.	Alimenty	10	1,2
8.	Praca dorywcza	4	0,5
9.	Renta rodzinna na dziecko	7	0,9
10.	Zasiłek pielęgnacyjny	2	0,2
11.	Stypendium w szkole	7	0,9
12.	Pomoc kościoła	1	0,1
13.	Brak źródeł utrzymania	2	0,2
14.	Brak odpowiedzi	14	1,7
RAZEM		806	100,0

*respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź

10. Liczba osób w gospodarstwie domowym

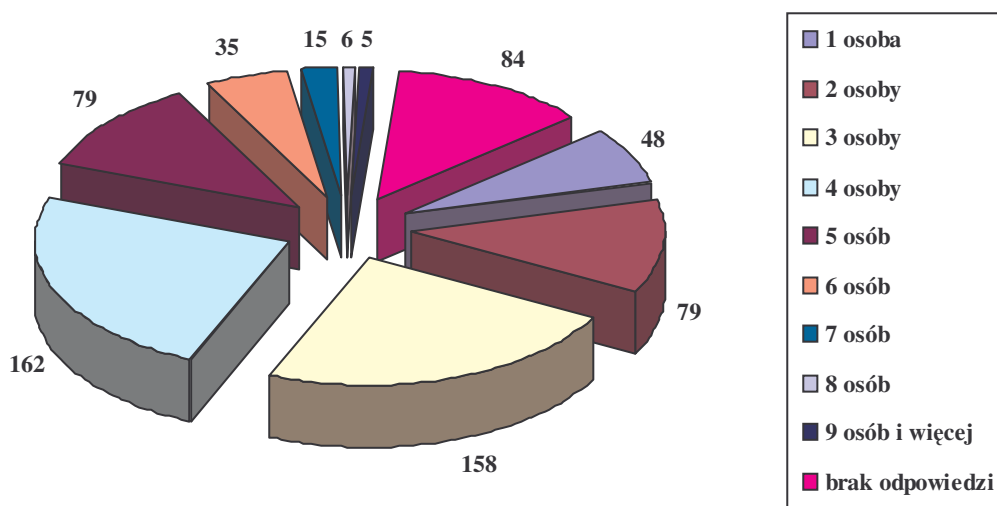
Istotny wpływ na codzienne funkcjonowanie rodziny ma jej budżet domowy. W związku z tym istotne są informacje o ilości osób pozostających w gospodarstwie rodzinnym.

Otrzymane dane wskazują, iż w zdecydowanej większości respondenci są członkami czteroosobowych i trzyosobowych rodzin, odpowiednio 24,1% i 23,5%. Kolejną grupę stanowią osoby z gospodarstw dwu i pięcioosobowych, taki sam udział po 11,8%. Analiza wyników wskazuje, że wśród badanych 7,2% stanowią osoby tworzące jednoosobowe gospodarstwo domowe. Mniej licznie reprezentowani są badani pochodzący z liczniejszych rodzin, w których liczba osób pozostających w gospodarstwie domowym jest następująca: sześć osób (5,2%), siedem osób (2,2%), osiem osób (0,9%) oraz dziewięć i więcej osób (0,7%).

Tabela 10. Liczba osób w gospodarstwie domowym

Lp.	Liczba osób w gospodarstwie domowym	Ilość osób	Udział procentowy
1.	1 osoba	48	7,2
2.	2 osoby	79	11,8
3.	3 osoby	158	23,5
4.	4 osoby	162	24,1
5.	5 osób	79	11,8
6.	6 osób	35	5,2
7.	7 osób	15	2,2
8.	8 osób	6	0,9
9.	9 osób i więcej	5	0,7
10.	Brak odpowiedzi	84	12,5
RAZEM		671	100,0

Liczba osób w gospodarstwie domowym

ROZDZIAŁ II

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA

Przystępując do analizy udzielonych odpowiedzi przez ankietowane osoby niepełnosprawne należy zaznaczyć, iż badani w różny sposób podeszli do odpowiadania na postawione pytania i zaznaczania odpowiedzi w ankiecie oraz w pomocniczych tabelach. Niektórzy respondenci wypełniali wszystkie pola zaznaczając w ten sposób swój stosunek do poszczególnych stwierdzeń. Inni z kolei zaznaczali tylko te odpowiedzi, które uznali za ważne w ich odczuciu, a pozostałe opuszczali. W związku z tak zróżnicowanym odbiorem poszczególnych pytań analizie zostały poddane tylko naniesione odpowiedzi w ankiecie.

W niniejszym rozdziale numery poszczególnych podrozdziałów odpowiadają numerom pytań zawartych w ankiecie.

1. Ocena swoich kwalifikacji i umiejętności związanych z poszukiwanym stanowiskiem pracy przez ankietowane osoby niepełnosprawne

Współczesny rynek pracy wymaga ciągłego aktualizowania wiedzy, uczenia się nowych technologii, obsługi nowych programów komputerowych, nowych urządzeń, posługiwania się jednym, a najlepiej kilkoma językami obcymi, rozwijania umiejętności interpersonalnych. Kształcenie ustawiczne to dzisiaj konieczność w bardzo wielu zawodach i w bardzo wielu miejscach pracy.

Biorąc pod uwagę wskazania ankietowanych z województwa wielkopolskiego stwierdzić można, że w zdecydowanej większości nie są osobami posiadającymi umiejętności i kwalifikacje w zakresie posługiwania się językami obcymi, umiejętnymi obsługiwać komputer czy kierować pojazdami samochodowymi. Z 552 osób udzielających odpowiedzi w kwestii znajomości języków obcych 80,6 % stwierdziło, że ich nie zna lub zna bardzo słabo, 12,9% w średnim stopniu, a tylko 6,5% posługuje się nimi dobrze lub bardzo dobrze. Nieco lepiej sytuacja przedstawia się w zakresie obsługi komputera, choć i ta umiejętność nie jest na najwyższym poziomie, bowiem 61,4% badanych deklaruje całkowity brak lub jedynie niewielkie umiejętności w tym zakresie. W stopniu średnim deklaruje znajomość obsługi komputera 20,2%, dobrze i bardzo dobrze posługuje się nim 18,2%. Umiejętności kierowania pojazdami nie posiada 55,3%, w stopniu dobrym lub bardzo dobrym deklaruje 36,2%. Badani wskazują również na posiadanie innych kwalifikacji i umiejętności związanych z poszukiwanym stanowiskiem. Są to: obsługa kasy fiskalnej, obsługa klienta w zakresie

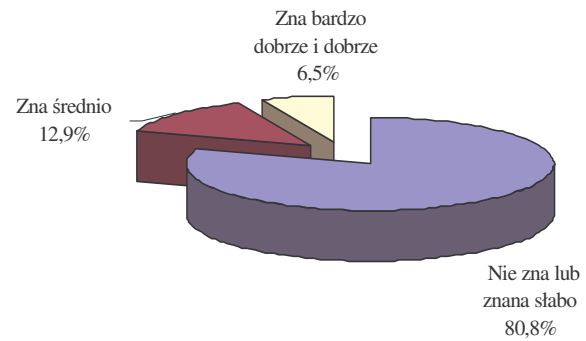
sprzedaży, umiejętności administracyjno-biurowe, obsługa wózków widłowych, wykonywanie prac budowlanych, szycie, prowadzenie księgowości, wykonywanie prac ogrodniczych, sprzątanie, ochrona mienia, drukarstwo, stolarstwo. Kilka osób wskazuje na posiadanie kompetencji społecznych, takich jak: komunikatywność, organizacja czasu (łącznie 7 osób).

Jak wynika z badania, osoby niepełnosprawne chcące zaistnieć na rynku pracy powinny czynić starania w celu podnoszenia swoich kompetencji i zdobywać nowe umiejętności zarówno w formach szkolnych, jak i pozaszkolnych.

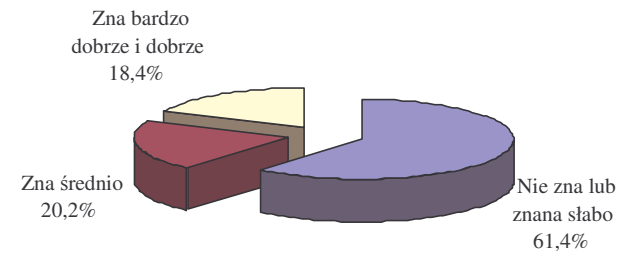
Tabela 2.1 Ocena kwalifikacji i umiejętności związanych z poszukiwanym stanowiskiem pracy

Lp.	Typ umiejętności, kwalifikacji	Województwo wielkopolskie	
		Ilość osób	Udział procentowy
1.	Znajomość języków obcych	552	100,0
	• Nie zna lub zna słabo	445	80,6
	• Zna średnio	71	12,9
	• Zna dobrze i bardzo dobrze	36	6,5
2.	Znajomość obsługi komputera	555	100,0
	• Nie zna lub zna słabo	341	61,4
	• Zna średnio	112	20,2
	• Zna dobrze i bardzo dobrze	102	18,4
3.	Umiejętność kierowania pojazdami	508	100,0
	• Nie umie	281	55,3
	• Umie średnio	43	8,5
	• Umie dobrze i bardzo dobrze	184	36,2
4.	Inne umiejętności i kwalifikacje	64	100,0
	• Nie posiada	10	15,6
	• W stopniu średnim	3	4,7
	• W stopniu dobrym i bardzo dobrym	51	79,7
5.	Brak odpowiedzi	60	100,0

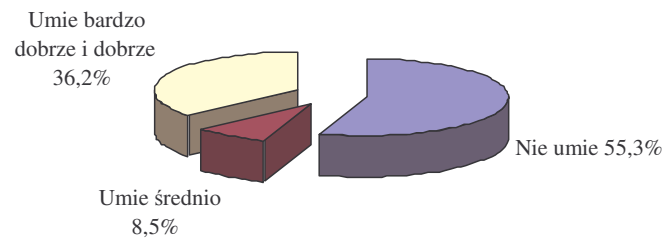
Deklarowana znajomość języków obcych

Deklarowana umiejętność obsługi komputera

Deklarowana umiejętność kierowania pojazdami

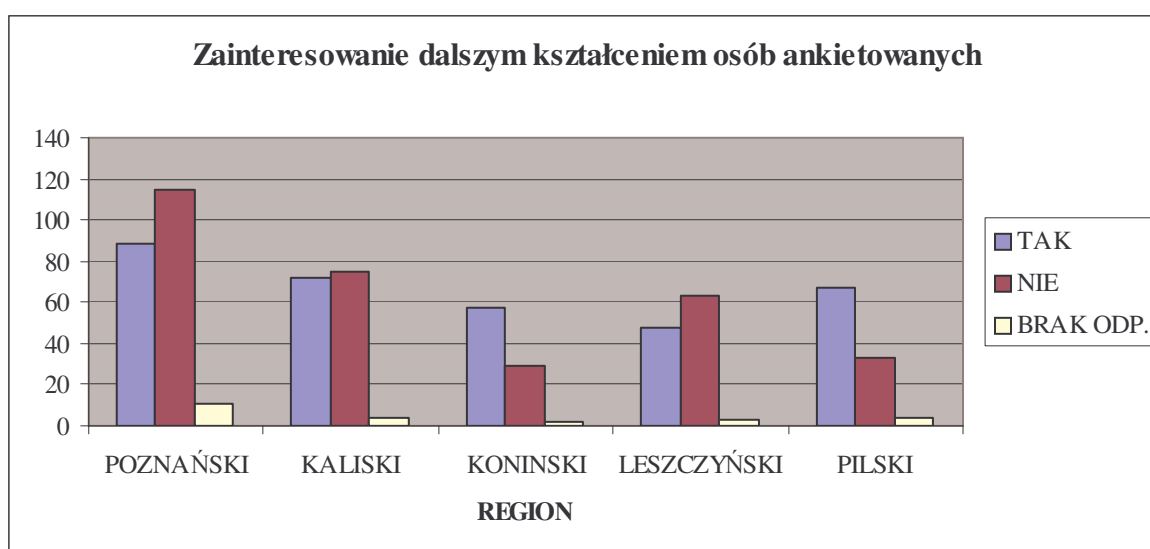

2. Zainteresowanie dalszym kształceniem ankietowanych osób niepełnosprawnych

Z populacji osób badanych w województwie wielkopolskim 49,5% zadeklarowało, iż chciałoby się dalej kształcić, osoby mające odmienne zdanie na ten temat stanowią 46,9% ankietowanych, 3,6% nie udzieliło odpowiedzi. Pozytywną tendencję w zakresie chęci dokończenia nauki daje się zauważyć wśród ankietowanych w regionach konińskim i pilskim. Tam odpowiednio 64,8% i 64,4% widzi zwiększenie swojej szansy na rynku pracy poprzez dalszą naukę. Odwrotnie przedstawia się sytuacja w regionach leszczyńskim i poznańskim, gdzie odpowiednio jedynie 42,1% i 41,1% widzi potrzebę dalszego kształcenia. W regionie kaliskim sytuacja osób deklarujących zamiar podjęcia nauki oraz tych, którzy nie widzą takiej potrzeby jest zrównoważona.

Tabela 2.1 **Zainteresowanie dalszym kształceniem ankietowanych osób niepełnosprawnych**

Lp.	Wyszczególnienie	woj. wielkop.	w tym regiony				
			kaliski	koniński	poznański	leszczyński	pilski
1.	Chce się kształcić	332	72	57	88	48	67
	Udział procentowy	49,5	47,7	64,8	41,1	42,1	64,4
2.	Nie chce się kształcić	315	75	29	115	63	33
	Udział procentowy	46,9	49,7	32,9	53,7	55,3	31,7
3.	Brak odpowiedzi	24	4	2	11	3	4
	Udział procentowy	3,6	2,6	2,3	5,2	2,6	3,9
	RAZEM	671	151	88	214	114	104
	Udział procentowy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3. Kierunki dalszego kształcenia proponowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne

Osoby ankietowane wskazują na bardzo wiele kierunków, w których chciałyby się kształcić. Najwięcej wskazań odnotowano w nabyciu kwalifikacji w szeroko rozumianym obszarze prac wykonywanych z wykorzystaniem komputera (20,9% osób wskazujących konkretny kierunek kształcenia), w dalszej kolejności wymieniany jest obszar ekonomii, marketingu, administracji, zarządzania i reklamy (10,8%), później doskonalenie w wyuczonym zawodzie (7,9%), nauka języków obcych (7,6%) oraz podwyższenie poziomu wykształcenia (5,7%). Po kilka wskazań można zauważyć w zawodach, które można nabyć w formach kursowych (spawania, gastronomii, bukiciarstwa, kosmetyczny, pilarza, ochrony osób i mienia, obsługi kasy fiskalnej, operatora koparki, języka migowego), jak również wymagających kilkuletniego kształcenia w szkołach średnich i wyższych (turystyka i hotelarstwo, medycznym, kierunki społeczne, dziennikarstwo, bankowość, archeologia, resocjalizacja, pedagogika pracy socjalnej, muzycznym, historia, farmacja, doradca zawodowy).

Tabela 3.1 **Kierunki dalszego kształcenia proponowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne**

Lp.	Kierunek kształcenia	Region					Woj. wielkopolskie	Udział procentowy
		poznański	kaliski	konin-ski	leszczyński	pilski		
1.	obsługa komputera, informatyka	21	13	11	7	14	66	20,9
2.	marketing i zarządzanie, reklama, ekonomia, administracja i zarządzanie	9	5	5	5	10	34	10,8
3.	doskonalenie w wyuczonym zawodzie	9	5	5	2	4	25	7,9
4.	nauka języków obcych	9	2	4	2	7	24	7,6
5.	podwyższenie poziomu wykształcenia	4	8	2	2	2	18	5,7
6.	księgowości	6	0	4	3	2	15	4,7
7.	handel	2	2	5	0	4	13	4,1
8.	obsługi kasy fiskalnej	4	1	1	1	3	10	3,2
9.	operator wózków widłowych	2	4	3	1	0	10	3,2
10.	w każdym	0	7	0	0	0	7	2,2
11.	kurs kucharz/gastronom	3	0	0	2	1	6	1,9
12.	pedagogicznym	2	3	0	0	1	6	1,9
13.	prawo jazdy	2	1	0	0	3	6	1,9
14.	rehabilitacja osób niepełnosprawnych, masaż, odnowa biologiczna, gimnastyka korekcyjna, fizykoterapia	0	0	2	2	2	6	1,9

15.	kurs ochrony osób i mienia	2	0	1	0	2	5	1,6
16.	kurs spawania	2	0	1	1	1	5	1,6
17.	kierunki społeczne	0	3	0	0	1	4	1,3
18.	medycznym	2	1	0	1	0	4	1,3
19.	turystyka / hotelarstwo	1	0	1	1	1	4	1,3
20.	bukieciarstwa	1	1	0	1	0	3	0,9
21.	szkolenie - działalność gospodarcza	0	0	1	1	1	3	0,9
22.	technologia żywności	0	2	0	1	0	3	0,9
23.	bankowość	0	0	0	1	1	2	0,6
24.	dziennikarstwo	0	2	0	0	0	2	0,6
25.	krawiectwo	0	1	1	0	0	2	0,6
26.	kurs kosmetyczny	1	0	0	0	1	2	0,6
27.	murarz	1	0	1	0	0	2	0,6
28.	operator koparki	1	0	0	0	1	2	0,6
29.	rolnictwo	0	0	1	0	1	2	0,6
30.	sprzedawca	1	0	0	1	0	2	0,6
31.	szwacz/ krawiec	1	0	0	0	1	2	0,6
32.	archiwista	1	0	0	0	0	1	0,3
33.	dającym szansę na pracę	1	0	0	0	0	1	0,3
34.	doradca zawodowy	0	0	1	0	0	1	0,3
35.	drukarz	1	0	0	0	0	1	0,3
36.	elektryk	0	0	0	1	0	1	0,3
37.	farmacja	1	0	0	0	0	1	0,3
38.	fotografika	1	0	0	0	0	1	0,3
39.	historia	0	1	0	0	0	1	0,3
40.	język migowy	1	0	0	0	0	1	0,3
41.	kurs fryzjerstwo	0	0	1	0	0	1	0,3
42.	kurs kosztorysowania	0	1	0	0	0	1	0,3
43.	kurs pilota	1	0	0	0	0	1	0,3
44.	malarz	0	0	0	0	1	1	0,3
45.	motoryzacja	1	0	0	0	0	1	0,3
46.	muzycznym	1	0	0	0	0	1	0,3
47.	pedagogika pracy socjalnej	0	0	0	1	0	1	0,3
48.	piekarz	0	0	0	1	0	1	0,3
49.	resocjalizacja	0	0	0	0	1	1	0,3
50.	stróż - dozorca	1	0	0	0	0	1	0,3
51.	studia archeologiczne	1	0	0	0	0	1	0,3
52.	studia podyplomowe	1	0	0	0	0	1	0,3
	RAZEM	98	63	51	38	66	316	100,0
	Brak odpowiedzi	124	98	42	81	49	394	

4. Rodzaj kwalifikacji, jakie chciałyby uzyskać ankietowane osoby niepełnosprawne

Respondenci wśród kwalifikacji, które chcą uzyskać w związku z poszukiwanym stanowiskiem, najczęściej wymieniają kursy komputerowe, w skali województwa jest to 25,4% osób wymieniających jakikolwiek rodzaj kwalifikacji (nie uwzględniono osób niedających żadnych odpowiedzi). Następne w kolejności, są kursy obsługi kasy fiskalnej (9,8%), kursy kierowców (9%), kursy językowe (7,8%), kursy księgowości (7,2%) i kursy operatorów wózków widłowych (5,8%).

Jak wynika z poniższej tabeli, ponad połowa ankietowanych nie zadeklarowała chęci nabycia jakichkolwiek kwalifikacji, które miałyby związek z poszukiwanym stanowiskiem pracy. Można stwierdzić, iż badane osoby niepełnosprawne nie przejawiają zainteresowania podwyższaniem kwalifikacji. Nie widzą związku pomiędzy nabywaniem nowych kompetencji a możliwościami szybszego ponownego zaistnienia na rynku pracy. W chwili obecnej jest to warunek niezbędny także, a może przede wszystkim, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, które chcą pracować w firmach funkcjonujących w warunkach gospodarki rynkowej. Stwierdzić można, iż cechą charakterystyczną połowy badanych jest mała mobilność edukacyjna. Jest to tym bardziej niepokojące z powodu niskiego poziomu wykształcenia, jakie posiadają ankietowane osoby niepełnosprawne (zasadnicze zawodowe łącznie z gimnazjalnym i niższym – 54,7%).

Tabela 4.1 Rodzaj kwalifikacji, jakie chciałyby uzyskać ankietowane osoby niepełnosprawne

Lp.	Rodzaj kwalifikacji	Region					Woj. wielkopolskie	Udział procentowy
		poznański	kaliski	koniński	leszczyński	pilski		
1.	kurs komputerowy / informatyka	26	25	9	13	15	88	25,4
2.	kurs obsługa kasy fiskalnej	12	9	4	4	5	34	9,8
3.	kursy prawa jazdy	17	5	2	3	4	31	9,0
4.	kurs językowy	13	4	5	2	3	27	7,8
5.	kurs księgowości	9	4	5	3	4	25	7,2
6.	kurs wózki widłowej	5	6	4	2	3	20	5,8
7.	szkolenia zawodowe	7	4	2	0	0	13	3,8
8.	doskonalenie w zawodzie	3	2	3	4	0	12	3,5
9.	kurs agenta ochrony osób i mienia	3	4	1	0	4	12	3,5
10.	podnieść poziom wykształcenia	3	3	2	0	2	10	2,9
11.	kurs spawacza	3	3	1	1	0	8	2,3
12.	kurs obsługi maszyn	2	3	0	0	1	6	1,7
13.	kurs pedagogiczny	3	2	1	0	0	6	1,7
14.	szycie, wykrój	4	1	1	0	0	6	1,7
15.	kurs kucharza	2	1	0	1	1	5	1,4
16.	kurs bukieciarstwa	1	0	2	1	0	4	1,2
17.	kurs menedżerski	0	1	1	1	1	4	1,2
18.	kurs kosmetyczki	2	0	0	0	1	3	0,9
19.	kurs spawania	0	0	0	1	2	3	0,9
20.	przedstawiciel handlowy	0	0	2	0	1	3	0,9
21.	archiwista	2	0	0	0	0	2	0,6
22.	gastronomia / hotelarstwo / kurs barmana	0	0	0	2	0	2	0,6
23.	kursy kompetencji społecznych	0	2	0	0	0	2	0,6
24.	kursy w zakresie prac budowlanych	1	0	0	1	0	2	0,6
25.	ekspert na wykopaliskach	1	0	0	0	0	1	0,3

26.	farmacja	1	0	0	0	0	1	0,3
27.	fotograf	1	0	0	0	0	1	0,3
28.	kurs BHP	0	0	0	0	1	1	0,3
29.	kurs bibliotekarstwa	1	0	0	0	0	1	0,3
30.	kurs elektryka	0	1	0	0	0	1	0,3
31.	kurs fizjoterapii	1	0	0	0	0	1	0,3
32.	kurs języka migowego	0	0	0	0	1	1	0,3
33.	kurs kosmetyczny	1	0	0	0	0	1	0,3
34.	kurs masażu	0	0	0	0	1	1	0,3
35.	kurs minimum sanitarne	0	0	0	1	0	1	0,3
36.	kurs operatora koparki	0	0	0	0	1	1	0,3
37.	kurs pilarza	1	0	0	0	0	1	0,3
38.	kurs prawny	0	0	0	0	1	1	0,3
39.	kurs sekretarki	0	1	0	0	0	1	0,3
40.	portier	0	0	0	1	0	1	0,3
41.	przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych	1	0	0	0	0	1	0,3
42.	szkolenie - własna działalność	0	1	0	0	0	1	0,3
	RAZEM	126	82	45	41	52	346	100,0
	Brak odpowiedzi	124	94	49	78	62	407	

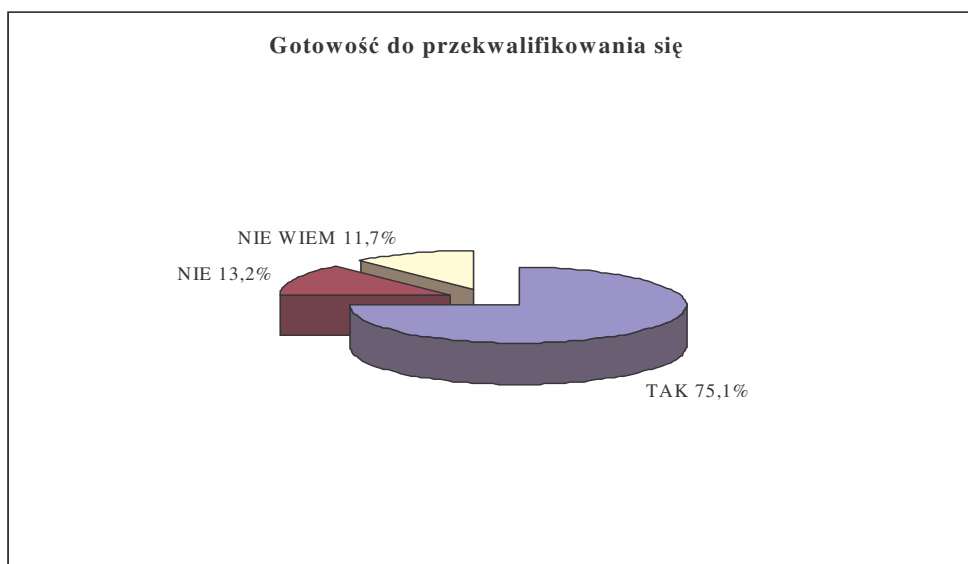
5. Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do dokonania zmian związanych z podjęciem pracy

5.1 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do przekwalifikowania się

Ankietowane osoby niepełnosprawne w znaczącej części (ponad 75,1%) zadeklarowały chęć przekwalifikowania się, jedynie 13,2% dało zdecydowanie negatywną odpowiedź, a 11,7% jest niezdecydowanych. Jeszcze korzystniej wygląda sytuacja w regionach konińskim i pilskim, gdzie odpowiednio 84,7% i 82,7% zadeklarowało chęć zdobycia nowego zawodu, dającego im zatrudnienie.

Tabela 5.1 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do przekwalifikowania się

Lp.	REGION	TAK		NIE		NIE WIEM		RAZEM
		Ilość odp	Udział procentowy	Ilość odp	Udział procentowy	Ilość odp	Udział procentowy	
1.	Kaliski	98	73,2	18	13,4	18	13,4	134
2.	Koniński	61	84,7	3	4,2	8	11,1	72
3.	Leszczyński	66	68,8	16	16,7	14	14,5	96
4.	Poznański	137	72,5	32	16,9	20	10,6	189
5.	Pilski	72	82,7	7	8,1	8	9,2	87
	Województwo wielkopolskie	434	75,1	76	13,2	68	11,7	578

5.2 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do zmiany miejsca zamieszkania

Badane osoby niepełnosprawne jedynie w 19% zadeklarowały gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w związku z możliwością podjęcia pracy, aż 69,4% jest zdecydowanie temu przeciwna, natomiast 11,6% jest niezdecydowana. Nieco większą mobilność geograficzną, w porównaniu do przeciętnej w Wielkopolsce, odnotowano w regionach konińskim i pilskim – odpowiednio 29,1% i 26,7%, natomiast niższą w regionie kaliskim (12,1%) i poznańskim (16,7%). Ogólną niechęć do zmiany miejsca zamieszkania można wyjaśnić po części mało korzystnymi warunkami pracy oferowanymi osobom o niskim poziomie wykształcenia i o wąskim profilu kwalifikacji, jakie nabyli w czasie nauki w zasadniczych szkołach zawodowych (40,4% ankietowanych) lub też faktem nieposiadania jakichkolwiek kwalifikacji (wykształcenie gimnazjalne i niższe 14,3%).

Tabela 5.2 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do zmiany miejsca zamieszkania

Lp.	REGION	TAK		NIE		NIE WIEM		RAZEM
		Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	
1.	Kaliski	13	12,1	72	67,3	22	20,6	107
2.	Koniński	16	29,1	33	60,0	6	10,9	55
3.	Leszczyński	14	19,7	48	67,6	9	12,7	71
4.	Poznański	23	16,7	105	76,1	10	7,2	138
5.	Pilski	16	26,7	41	68,3	3	5,0	60
Województwo wielkopolskie		82	19,0	299	69,4	50	11,6	431

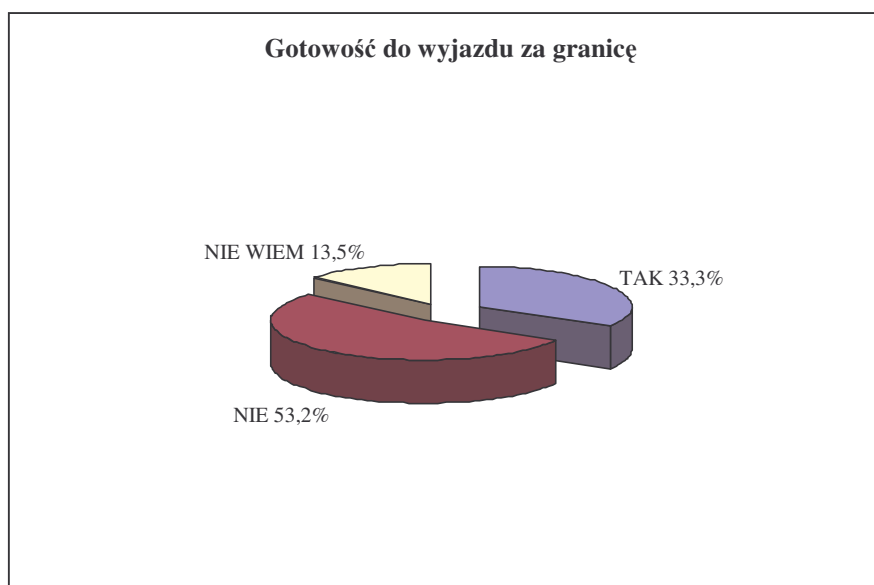

5.3 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do wyjazdu do pracy za granicę

Badani niepełnosprawni również niechętnie nastawieni są do podjęcia pracy poza granicami kraju. Jedynie 33,3% populacji zgłasza zainteresowanie taką formą zatrudnienia. Nie chce wyjechać z Polski 53,2%, a 13,5% jest niezdecydowana. Znacznie wyższe od przeciętnej w Wielkopolsce zainteresowanie podjęciem pracy poza krajem można zauważyć w regionie konińskim (46,7%) oraz pilskim (45,2%), natomiast zdecydowanie niższe w regionie poznańskim (tylko 25,0%). Niechęć do zatrudnienia za granicą może być spowodowana ograniczeniami, jakie wynikają z niepełnosprawności osób ankietowanych (szczególnie, gdy dotyczy to pracy fizycznej), jak również słabej znajomości języków obcych przez osoby badane (dobrą i bardzo znajomość języków obcych zadeklarowało 6,5% populacji badanych).

Tabela 5.3. Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do wyjazdu do pracy za granicę

Lp.	REGION	TAK		NIE		NIE WIEM		RAZEM
		Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	
1.	Kaliski	37	29,6	60	48,0	28	22,4	125
2.	Koniński	28	46,7	24	40,0	8	13,3	60
3.	Leszczyński	26	34,7	42	56,0	7	9,3	75
4.	Poznański	36	25,0	94	65,3	14	9,7	144
5.	Pilski	28	45,2	28	45,2	6	9,6	62
Województwo wielkopolskie		155	33,3	248	53,2	63	13,5	466

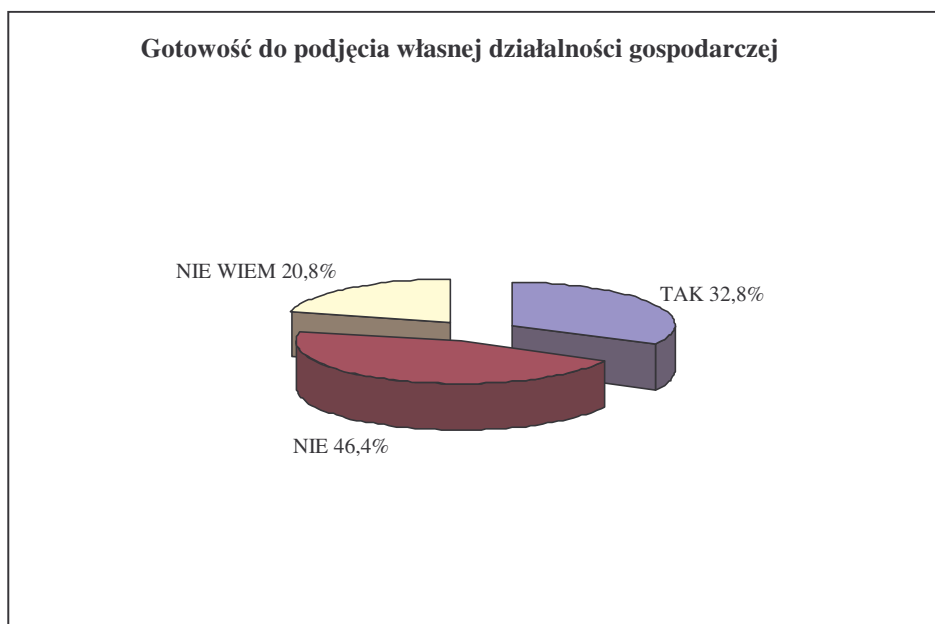

5.4 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do podjęcia własnej działalności gospodarczej

Spośród badanych w Wielkopolsce, 32,8% zadeklarowało gotowość do rozpoczęcia prowadzenia własnej działalności gospodarczej, swojej firmy nie chce prowadzić 46,4%, a pozostałe 20,8% jest niezdecydowanych. Najbardziej odbiegającymi od wielkości średnich są regiony koniński i kaliski. W pierwszym z nich zdecydowanie większa grupa przejawia zainteresowanie prowadzeniem własnego biznesu – prawie 46%, w drugim natomiast przeciwnie, tylko 25% gotowych byłoby prowadzić firmę.

Tabela 5.4 Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do podjęcia własnej działalności gospodarczej

Lp.	REGION	TAK		NIE		NIE WIEM		RAZEM
		Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	Ilość odp.	Udział procentowy	
1.	Kaliski	27	25,0	56	51,8	25	23,2	108
2.	Koniński	27	45,8	16	27,1	16	27,1	59
3.	Leszczyński	20	30,8	34	52,3	11	16,9	65
4.	Poznański	47	32,0	78	53,1	22	14,9	147
5.	Piński	24	38,1	21	33,3	18	28,6	63
Województwo wielkopolskie		145	32,8	205	46,4	92	20,8	442

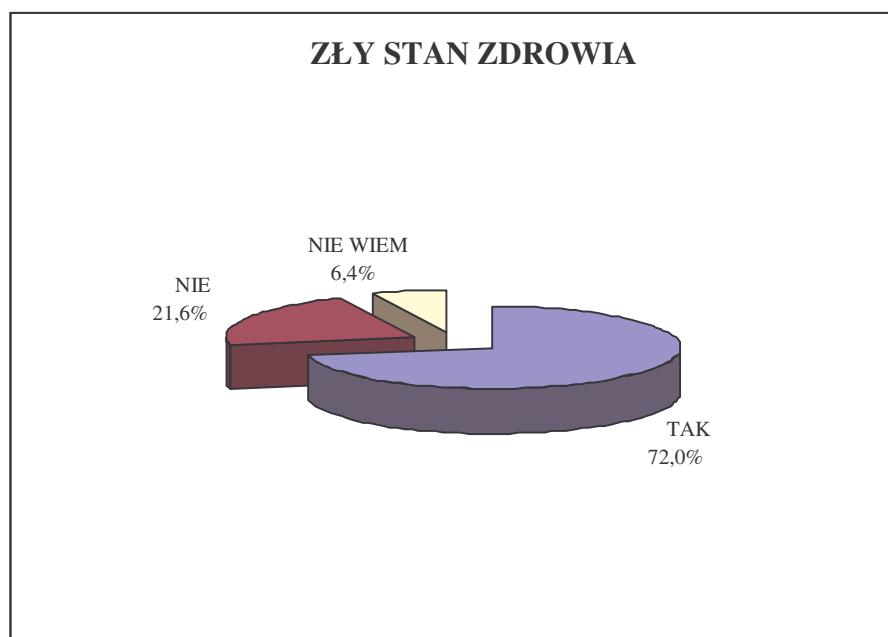
6. Utrudnienia w funkcjonowaniu na rynku pracy ankietowanych osób niepełnosprawnych

6.1 Zły stan zdrowia

Jak wynika z poniższego zestawienia, 72% zaznaczonych odpowiedzi wskazuje na to, że utrudnienie w funkcjonowaniu na rynku pracy badani upatrują w złym stanie zdrowia, a jedynie nieco ponad 20% nie uważa tego powodu za istotny. Tylko w 6,4% zaznaczonych odpowiedzi badani nie wiedzą, czy ta przyczyna może utrudniać funkcjonowanie na rynku pracy. Podobna tendencja, jak w całym województwie, zaznacza się w poszczególnych regionach.

Tabela 6.1 Zły stan zdrowia

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	121	31	7	159
Kaliski	71	29	10	110
Koniński	45	12	7	64
Leszczyński	61	15	6	82
Pilski	51	18	1	70
Województwo wielkopolskie	349	105	31	485
Udział procentowy	72,0	21,6	6,4	100,0

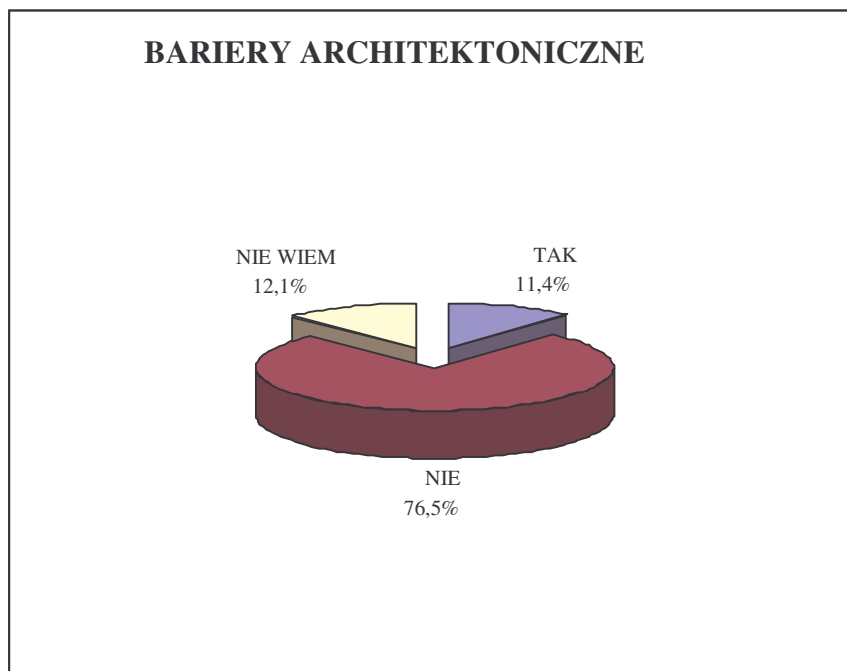

6.2 Bariery architektoniczne

Analizując poniższe odpowiedzi od razu zauważa się, że respondenci nie traktują barier architektonicznych jako przyczyn utrudniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na rynku. W ponad 76% została zaznaczona odpowiedź „nie”. Tylko ponad 11% udzielonych odpowiedzi wskazuje, że jednak bariery architektoniczne mogą utrudniać badanym funkcjonowanie na rynku pracy, zaś w ponad 12% zaznaczona odpowiedź to „nie wiem”. Być może badani nie posiadają doświadczeń i bezpośrednio nie odczuli faktu istnienia barier architektonicznych jako czegoś, co może im utrudniać funkcjonowanie na rynku. Podobna tendencja, jak w całym województwie, zaznacza się w poszczególnych regionach.

Tabela 6.2 Bariery architektoniczne

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	13	58	10	81
Kaliski	8	55	10	73
Koniński	5	28	3	36
Leszczyński	5	35	4	44
Pilski	0	32	6	38
Województwo wielkopolskie	31	208	33	272
Udział procentowy	11,4	76,5	12,1	100,0

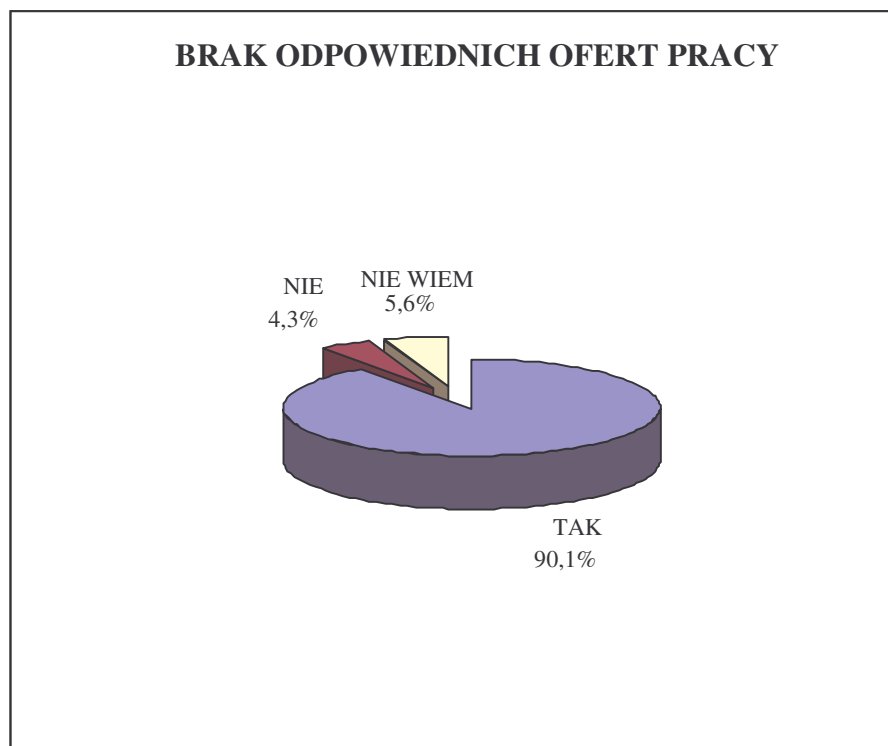

6.3 Brak odpowiednich ofert pracy

W 90% zaznaczonych odpowiedzi występuje zgodność, że powodem utrudniającym funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na rynku jest brak odpowiednich dla nich ofert pracy. Pozostałe odpowiedzi stanowią zaledwie niecałe 10%. W poszczególnych regionach zaznacza się podobna tendencja, jak w całym województwie. Badani w znaczny sposób wskazują fakt braku odpowiednich ofert pracy jako przyczyny, która uniemożliwia im zaistnienie na rynku pracy.

Tabela 6.3 Brak odpowiednich ofert pracy

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	113	11	6	130
Kaliski	105	6	10	121
Koniński	53	2	5	60
Leszczyński	74	1	4	79
Pilski	74	0	1	75
Województwo wielkopolskie	419	20	26	465
Udział procentowy	90,1	4,3	5,6	100,0

6.4 Niewystarczające kwalifikacje

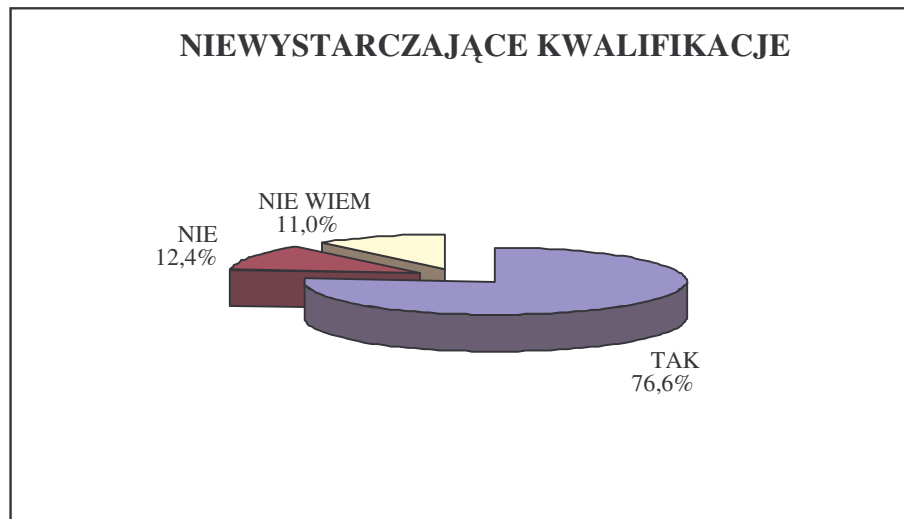
Badani udzielając odpowiedzi na postawione pytanie zauważają, że jednym z powodów, który może utrudniać funkcjonowanie na rynku pracy i znalezienie odpowiedniego zatrudnienia są niewystarczające kwalifikacje. W ponad 76% zaznaczonych odpowiedzi respondenci uznają, że zbyt niskie kwalifikacje mogą im utrudniać funkcjonowanie na rynku (szczególnie podkreślają to osoby w regionie leszczyńskim). Tylko w 12% widać, że ta przyczyna nie jest istotna, natomiast w 11% wskazań badani nie wiedzą czy ten powód może utrudniać istnienie na rynku. Podobne zależności zauważyć można w poszczególnych regionach.

Z jednej strony pozytywnym jest fakt, że badani zauważają, iż brak odpowiedniego przygotowania zawodowego może stanowić przeszkodę w dobrym funkcjonowaniu na rynku, z drugiej zaś odpowiedzi te wskazują, że osoby niepełnosprawne generalnie posiadają niższe kwalifikacje i są słabiej przygotowane do zaistnienia na rynku pracy.

Tabela 6.4 Niewystarczające kwalifikacje

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	95	17	10	122
Kaliski	79	11	17	107
Koniński	33	11	7	51
Leszczyński	60	5	4	69

Pilski	54	8	8	70
Województwo wielkopolskie	321	52	46	419
Udział procentowy	76,6	12,4	11,0	100,0

6.5 Nieodpowiednie warunki proponowanej pracy

Badani w 54% upatrują trudności w funkcjonowaniu na rynku w nieodpowiednich warunkach proponowanej pracy. Podkreślane jest to szczególnie w regionie kaliskim. Ponad 31% wskazań zaprzecza tej teorii, zaś w przypadku ponad 14% udzielonych odpowiedzi badani nie wiedzą, czy nieodpowiednie warunki mogą się przyczyniać do trudności w zaistnieniu na rynku pracy. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w regionie pilskim, gdzie występuje odwrotna tendencja. Więcej osób uważa, iż nieodpowiednie warunki proponowanej pracy nie mają wpływu na funkcjonowanie na rynku pracy.

Tabela 6.5 Nieodpowiednie warunki proponowanej pracy

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	58	30	11	99
Kaliski	54	18	11	83
Koniński	18	15	8	41
Leszczyński	23	17	7	47
Pilski	19	20	9	48
Województwo wielkopolskie	172	100	46	318
Udział procentowy	54,1	31,4	14,5	100,0

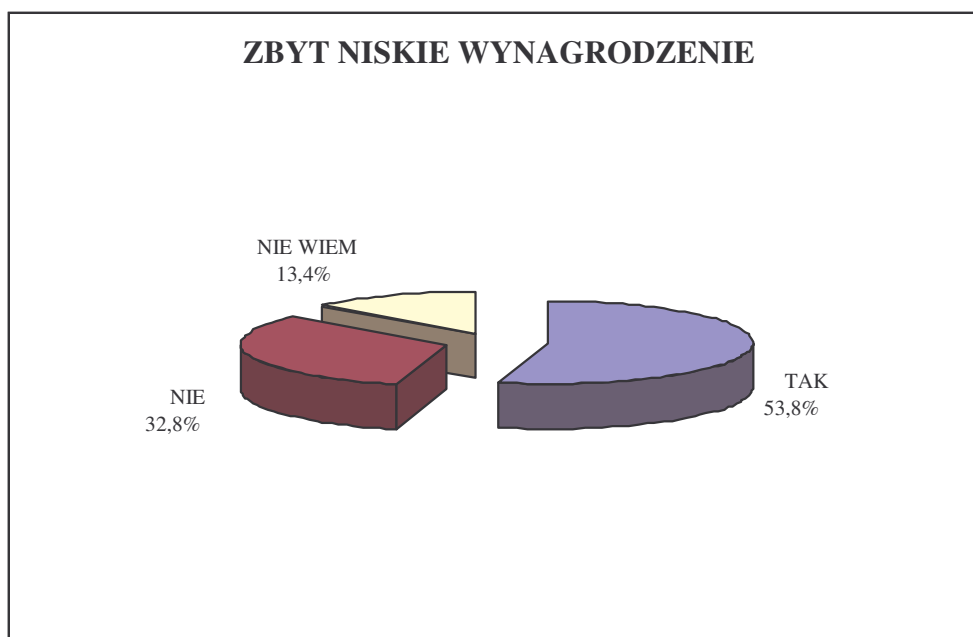

6.6 Zbyt niskie wynagrodzenie

Jak wynika z poniższego zestawienia, w ponad 53% wskazanych odpowiedzi zbyt niskie wynagrodzenie może utrudniać osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy. Szczególnie daje się to zauważyć w regionie poznańskim. Przeczących odpowiedzi udzielono na poziomie prawie 33%. Natomiast 13,4% badanych nie miało zdania na ten temat i zaznaczyli swoją odpowiedź w rubryce „nie wiem”. Podobna tendencja jak w całym województwie, zaznacza się prawie we wszystkich regionach, aczkolwiek analizując wyniki w regionie poznańskim, konińskim i kaliskim widać, że różnice w odpowiedziach twierdzących i przeczących są znaczne (na korzyść tych pierwszych). W pozostałych regionach występowały tylko nieznaczne różnice między odpowiedziami na „tak” i na „nie”.

Tabela 6.6 Zbyt niskie wynagrodzenie

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	70	31	14	115
Kaliski	46	26	18	90
Koniński	23	12	6	41
Leszczyński	23	18	5	46
Pilski	23	26	3	52
Województwo wielkopolskie	185	113	46	344
Udział procentowy	53,8	32,8	13,4	100,0

6.7 Likwidacja zakładów pracy chronionej (ZPCh)

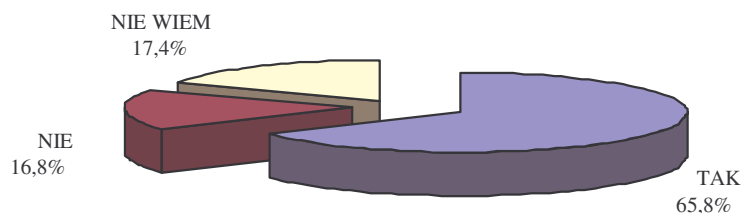
Poniższe zestawienie wskazuje na to, że badani uznają likwidację zakładów pracy chronionej jako przyczynę utrudnień w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych na rynku pracy. W ponad 65% zaznaczonych odpowiedzi potwierdza się ta tendencja. Zaledwie 16,8% udzielonych odpowiedzi pokazuje, że likwidacja ZPCh nie ma wpływu na funkcjonowanie na rynku. Z 17,4% zaznaczonych odpowiedzi można wnioskować, że respondenci nie wiedzą czy można w tym fakcie upatrywać trudności w zaistnieniu na rynku. Podobne zależności zauważyć można w poszczególnych regionach i różnice w udzielonych odpowiedziach pomiędzy „tak” a „nie” są rzeczywiście zauważalne. Szczególnie fakt likwidacji zakładów pracy chronionej badani odczuwają w regionie konińskim i pilskim.

Można wysunąć wniosek, że respondenci traktują ZPCh jako potencjalne i odpowiednie miejsce pracy dla osób niepełnosprawnych, uwzględniające wszelkie potrzeby do dobrego funkcjonowania w miejscu pracy.

Tabela 6.7 Likwidacja zakładów pracy chronionej (ZPCh)

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	66	25	16	107
Kaliski	61	12	23	96
Koniński	35	4	9	48
Leszczyński	34	11	8	53
Pilski	42	9	7	58
Województwo wielkopolskie	238	61	63	362
Udział procentowy	65,8	16,8	17,4	100,0

LIKWIDACJA ZAKŁADÓW PRACY CHRONIONEJ (ZPCh)

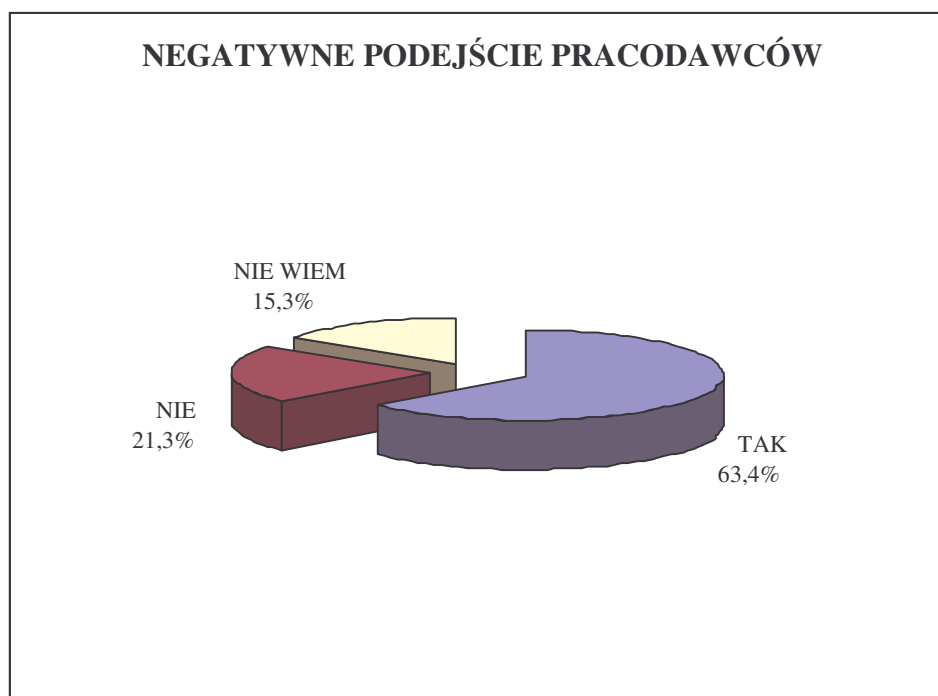

6.8 Negatywne podejście pracodawców

Analizując poniższe zestawienie zauważa się, że w ponad 63% badani uważają, iż negatywne podejście pracodawców może być uznane za powód utrudniający funkcjonowanie na rynku osobom niepełnosprawnym. 21,3% udzielonych odpowiedzi wskazuje, że ten fakt nie ma znaczenia dla zaistnienia na rynku, zaś w 15,3% udzielonych odpowiedzi respondenci nie mają zdania na ten temat.

Tabela 6.8 Negatywne podejście pracodawców

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	70	27	19	116
Kaliski	59	19	11	89
Koniński	30	9	5	44
Leszczyński	37	11	9	57
Pilski	33	11	11	55
Województwo wielkopolskie	229	77	55	361
Udział procentowy	63,4	21,3	15,3	100,0

6.9 Niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych

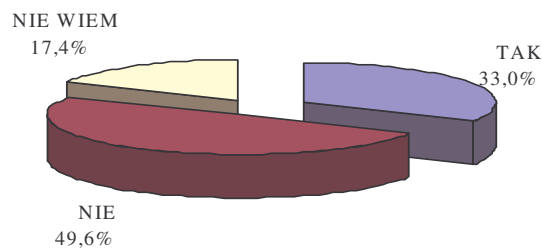
Jak wynika z poniższej tabeli, badani w niemal 50% nie upatrują trudności w funkcjonowaniu na rynku w niedostosowaniu urzędów pracy, co może świadczyć o tym, że urzędy wychodzą naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych. Jednak około 33% zaznaczonych odpowiedzi wskazuje na urzędy jako instytucje niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponad 17% udzielonych odpowiedzi wskazuje, że badani nie mają zdania na ten temat.

Analizując szczegółowo zestawienie odpowiedzi w poszczególnych regionach widać, że tendencje takie jak w całym województwie, potwierdzają regiony poznański i kaliski, gdzie zdecydowana większość opowiada się za tym, że urzędy nie mają wpływu na trudności, z jakimi styka się osoba niepełnosprawna na rynku, a wręcz przeciwnie, ułatwiają ponowne na nim zaistnienie. Natomiast w regionach leszczyńskim i pilskim badani uważają, że urzędy pracy w większym stopniu, niż w całym województwie są niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Tabela 6.9 Niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych

REGION	TAK	NIE	NIE WIEM	RAZEM
Poznański	22	45	18	85
Kaliski	17	44	15	76
Koniński	14	17	7	38
Leszczyński	21	20	3	44
Pilski	21	17	7	45
Województwo wielkopolskie	95	143	50	288
Udział procentowy	33,0	49,6	17,4	100,0

NIEDOSTOSOWANIE URZĘDÓW PRACY DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Dokonując analizy przyczyn, które utrudniają funkcjonowanie na rynku i najczęściej są wskazywane przez respondentów zauważyć można, że przede wszystkim jest to brak odpowiednich ofert pracy (ponad 90% zaznaczonych odpowiedzi), a w dalszej kolejności ponad 70% udzielonych odpowiedzi to niewystarczające kwalifikacje i zły stan zdrowia osób niepełnosprawnych. Ponad 60% respondentów wskazało na likwidację ZPCh oraz negatywne podejście pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Badani w ponad 75% nie upatrują przyczyn trudności w funkcjonowaniu na rynku w istniejących barierach architektonicznych, nie ma to dla nich większego znaczenia, także niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych nie stanowi dla badanych podstawowych trudności w zaistnieniu na rynku pracy.

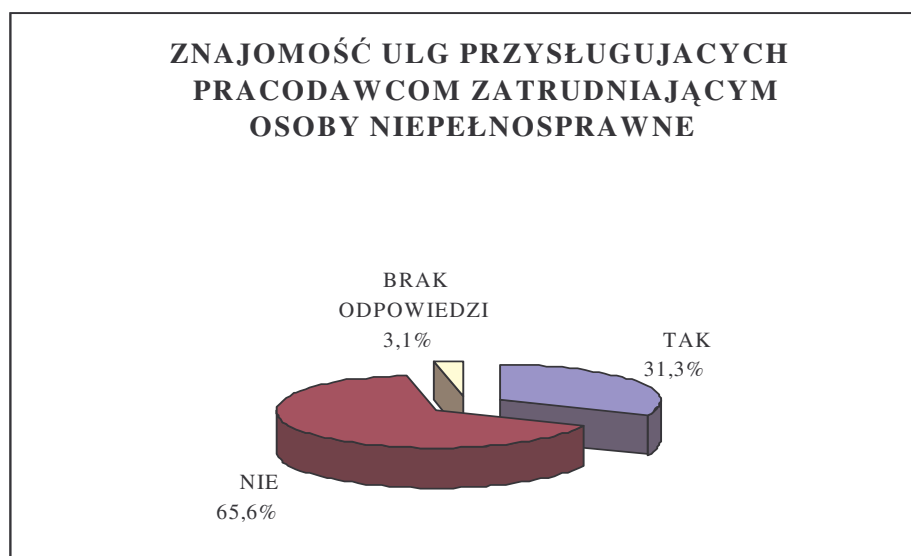
Inne przyczyny, na jakie wskazywali badani utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na rynku pracy to: konieczność opieki nad dzieckiem, brak „znajomości” czy brak renty. Były to jednak pojedyncze odpowiedzi, niewiele wnoszące do całości analizy.

7. Znajomość ulg przysługujących pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne

Jak wynika z zestawienia, około 31,3% badanych osób (210 osób) deklaruje znajomość ulg, jakie przysługują pracodawcy zatrudniającemu osobę niepełnosprawną. Natomiast 65,6% respondentów (440 osób) nie zna ulg przysługujących firmom, w których podejmują pracę osoby niepełnosprawne. Odpowiedzi nie udzieliło 3,1 % osób.

Wiedza z zakresu ulg przysługujących pracodawcom z racji zatrudniania osób niepełnosprawnych, umiejętność zaprezentowania korzyści płynących z zatrudnienia tychże osób mogłyby w zdecydowanym stopniu podnieść ich szanse na rynku pracy oraz zachęcić

pracodawców do tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Niestety znaczna większość respondentów nie posiada takowej wiedzy.

8. Ocena szans na rynku pracy osób niepełnosprawnych w porównaniu z osobami pełnosprawnymi

Wśród badanych respondentów interesująco wygląda sytuacja ich oceny co do szansy na rynku pracy w porównaniu z osobami pełnosprawnymi. Jak wskazuje zestawienie na pytanie zostało udzielonych 508 różnych odpowiedzi, brakuje ich w 165 przypadkach.

Badani różnie określali swoje szanse na rynku pracy. Najwięcej, bo aż 250 odpowiedzi sugerowało, że badani oceniają swoją sytuację na rynku jako złą. Padały następujące odpowiedzi „*źle*”, „*bardzo źle*”, „*bez szansy*”, „*nisko, marnie*”. Najwięcej podobnych odpowiedzi padło w regionie poznańskim (81), potem w kaliskim (53 odpowiedzi). W regionach pilskim i leszczyńskim ilość odpowiedzi lokowała się na poziomie nieco ponad 40, natomiast najmniej podobnych stwierdzeń udzielono w regionie konińskim (tylko 31 odpowiedzi).

W 106 odpowiedziach badani oceniali swoje szanse jako „*mniejsze niż osób pełnosprawnych*”. Najwięcej takich stwierdzeń padło w regionach kaliskim (29), poznańskim (24) oraz pilskim (18), natomiast w regionie leszczyńskim i konińskim swoje szanse jako mniejsze niż osób pełnosprawnych oceniło kolejno 11 i 8 osób.

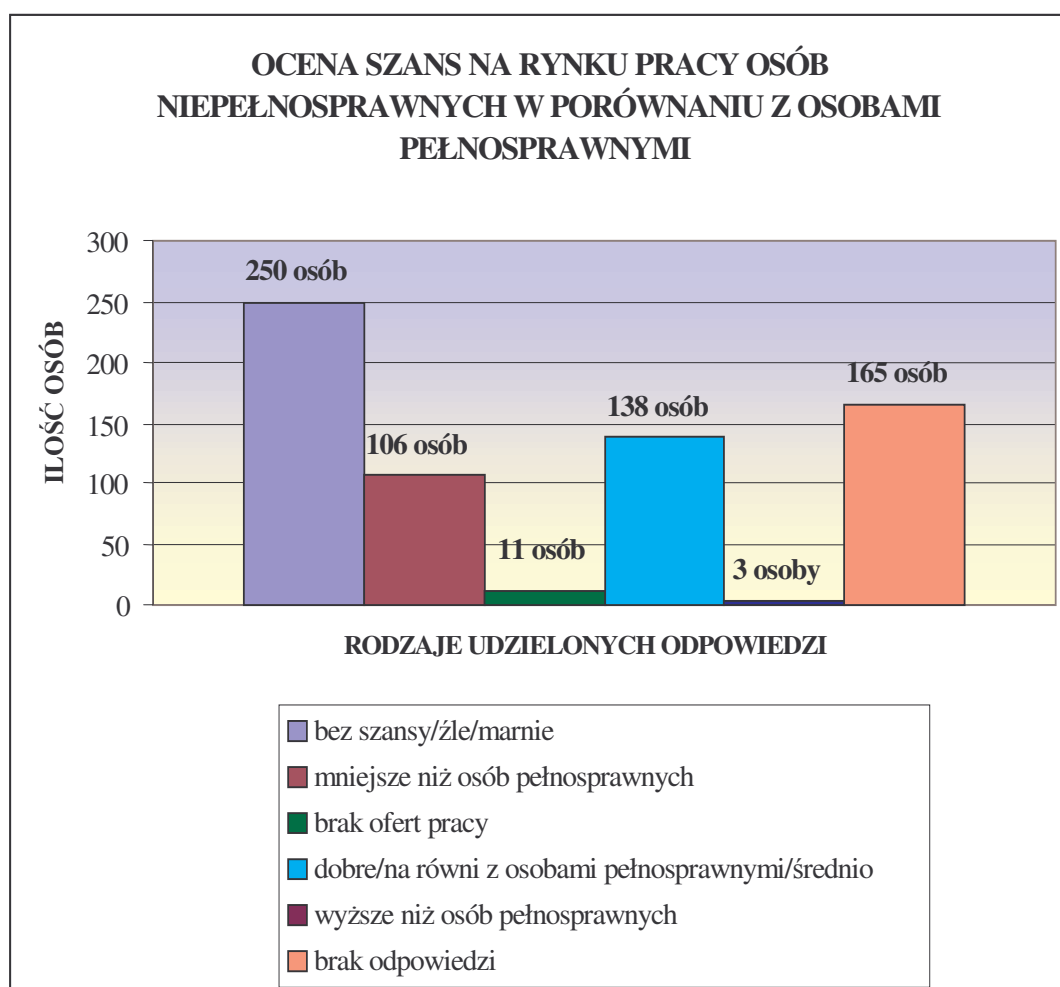
W 11 przypadkach badani zaznaczyli odpowiedź na powyższe pytanie używając stwierdzenia „*brak ofert pracy*”.

Niektórzy ankietowani są bardziej optymistycznie nastawieni i uważają jednak, że ich szanse na rynku pracy są „*dobre*” i „*na równi z osobami pełnosprawnymi*” (podobnych odpowiedzi zostało udzielonych 102). Poza tym w 36 przypadkach szanse te zostały ocenione

jako „średnie”, tak więc łącznie pozytywnych odpowiedzi padło 138. Najwięcej odpowiedzi oceniających dobrze szanse osób niepełnosprawnych na rynku padło w regionie poznańskim i kaliskim (kolejno 42 i 39 odpowiedzi), a następnie w pilskim, gdzie zostało udzielonych 25 podobnych odpowiedzi. Najmniej odpowiedzi świadczących o równych szansach z osobami zdrowymi odnotowano w regionie konińskim i leszczyńskim.

Jako ciekawą ocenę można przytoczyć 3 odpowiedzi wskazujące na to, że szanse osób niepełnosprawnych są wyższe niż osób zdrowych, przy czym dwie z nich zostały udzielone w regionie konińskim, jedna z kolei w poznańskim. Odpowiedzi te należy jednak traktować jako wyjątki.

Generalnie jednak ponad połowa respondentów pesymistycznie ocenia swoje szanse na rynku pracy w porównaniu z osobami pełnosprawnymi. Z przytaczanych odpowiedzi można wnioskować, iż wiara w powodzenie i w możliwość zaistnienia na rynku jest rzeczywiście mała. W konfrontacji z osobami zdrowymi osoby niepełnosprawne, w ich ocenie, wypadają słabiej i mają mniejsze szanse na rynku pracy.

9. Ocena umiejętności osób badanych związanych z poszukiwaniem pracy

Analizując odpowiedzi ankietowanych w zakresie poczucia posiadania umiejętności w poszukiwaniu pracy uznać można, iż znaczna jest grupa mająca w tym obszarze braki.

W zakresie umiejętności przygotowania dokumentów aplikacyjnych ponad 40% badanych uważa, iż nie potrafi ich przygotować, bądź też radzi sobie z tym słabo. Jedynie 36,3% deklaruje dobre i bardzo dobre opanowanie umiejętności przygotowania życiorysu zawodowego i listu motywacyjnego, w stopniu średnim nabyło je 23,6%.

Udział w rozmowie kwalifikacyjnej wymaga nabycia wielu umiejętności związanych ze skutecznym komunikowaniem się. Między innymi konieczne jest nauczenie się, jak zrobić dobre pierwsze wrażenie, zaprezentować swoje atuty, poznać mowę ciała, odpowiadać na pytania zadawane przez pracodawcę. Tego rodzaju umiejętności posiadało, w opinii ankietowanych, w stopniu dobrym i bardzo dobrym 34,6 % populacji, w stopniu średnim 31,3%. Brak lub bardzo słabe radzenie sobie w sytuacji rozmowy kwalifikacyjnej zadeklarowało 34,1% badanych.

Dobre i bardzo dobre przygotowanie do uczestnictwa w testach umiejętności i psychologicznych zadeklarowało tylko 28,1%, w stopniu średnim czuje się do nich gotowych 23,3% badanych. W tej kategorii największy odsetek stanowią osoby, którym brakuje takiego przygotowania lub mają poczucie słabego nabycia tego rodzaju umiejętności – 48,6%.

W trakcie procesu rekrutacji i selekcji kandydatów do pracy w wielu firmach dokonuje się sprawdzenia zachowania kandydatów w sytuacjach zadaniowych spotykanych w codziennej pracy (często praca w grupach). Ocenia się wówczas potencjał kandydata i jego kompetencje do objęcia danego stanowiska, zachowanie równowagi emocjonalnej, jak również jakość relacji interpersonalnych. Ponad połowa ankietowanych (55,7%) odpowiedziało, iż nie czuje się lub odczuwa słabe przygotowanie do uczestnictwa w zadaniach symulacyjnych. W stopniu średnim oraz dobrym i bardzo dobrym deklarują zbliżone wielkością grupy badanych, odpowiednio 22,2% i 22,1%.

W zakresie przygotowania do negocjacji płacowych, podobnie jak i w wcześniejszych kategoriach, dominuje grupa osób, które deklarują brak lub słabe przygotowanie w tym zakresie (47,7%). 29,5% badanych uznało, iż posiada średnie umiejętności negocjacyjne, w stopniu dobrym i bardzo dobrym jest przygotowanych do rozmów na temat wysokości uposażenia 22,8% grupy ankietowanej. Tego rodzaju proporcje wynikać mogą z tego, iż badani w znacznej większości są osobami o niskim poziomie wykształcenia, wykonującymi zwykle proste prace, jeśli już specjalistyczne, to w wąskim

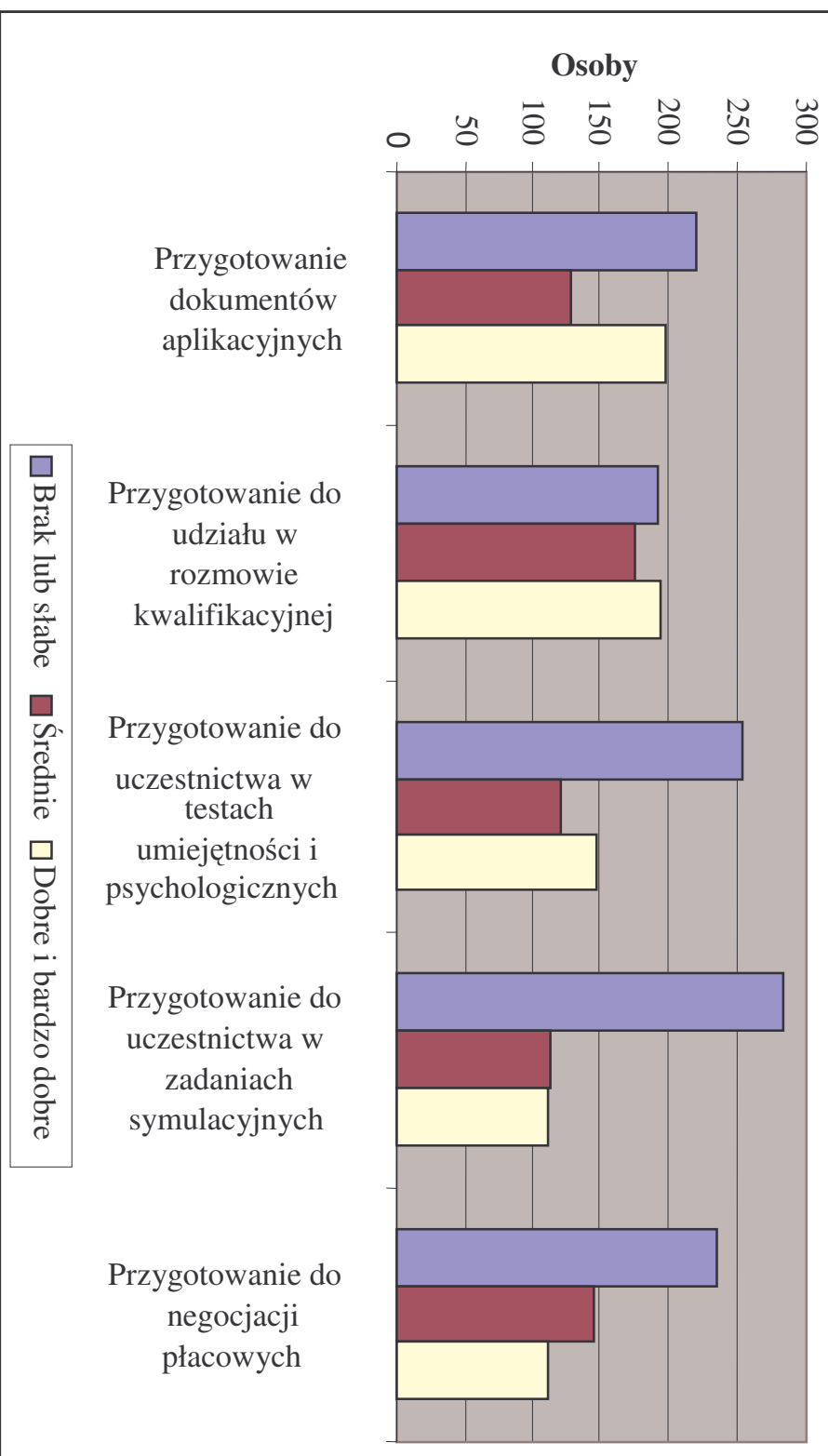
obszarze (robotnicy wykwalifikowani), ponadto od dłuższego czasu pozostają bez pracy (57,7% osoby ponad 12 miesięcy bez pracy) i dlatego też ich oczekiwania wiążą się raczej z otrzymaniem jakiegokolwiek propozycji pracy nawet za najniższe wynagrodzenie. W tej sytuacji trudno mówić o stawianiu przez osoby niepełnosprawne oczekiwań płacowych.

Jak wynika z przedstawionych odpowiedzi, znaczna część osób niepełnosprawnych nie posiada bądź posiada w niewielkim stopniu umiejętności związane z poszukiwaniem pracy. Sytuacja taka winna być zdecydowanie zmieniona, kluczową rolę mają tu do odegrania urzędy pracy, poprzez zachęcanie osób niepełnosprawnych do korzystania z ich pomocy i skuteczne przekazywanie omawianych umiejętności.

Tabela 9.1 Ocena umiejętności osób badanych związanych z poszukiwaniem pracy

Lp.	Typ umiejętności związanej z poszukiwaniem pracy	Województwo wielkopolskie	
		Ilość osób	Udział procentowy
1.	Przygotowanie dokumentów aplikacyjnych	546	100,0
	• Brak lub słabe	219	40,1
	• Średnie	129	23,6
	• Dobre i bardzo dobre	198	36,3
2.	Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej	560	100,0
	• Brak lub słabe	191	34,1
	• Średnie	175	31,3
	• Dobre i bardzo dobre	194	34,6
3.	Przygotowanie do uczestnictwa w testach umiejętności i psychologicznych	523	100,0
	• Brak lub słabe	254	48,6
	• Średnie	122	23,3
	• Dobre i bardzo dobre	147	28,1
4.	Przygotowanie do uczestnictwa w zadaniach symulacyjnych	508	100,0
	• Brak lub słabe	283	55,7
	• Średnie	113	22,2
	• Dobre i bardzo dobre	112	22,1
5.	Przygotowanie do negocjacji płacowych	492	100,0
	• Brak lub słabe	235	47,7
	• Średnie	145	29,5
	• Dobre i bardzo dobre	112	22,8
6.	Brak odpowiedzi	71	100,0

Stopień przygotowania osób niepełnosprawnych do poszukiwania pracy

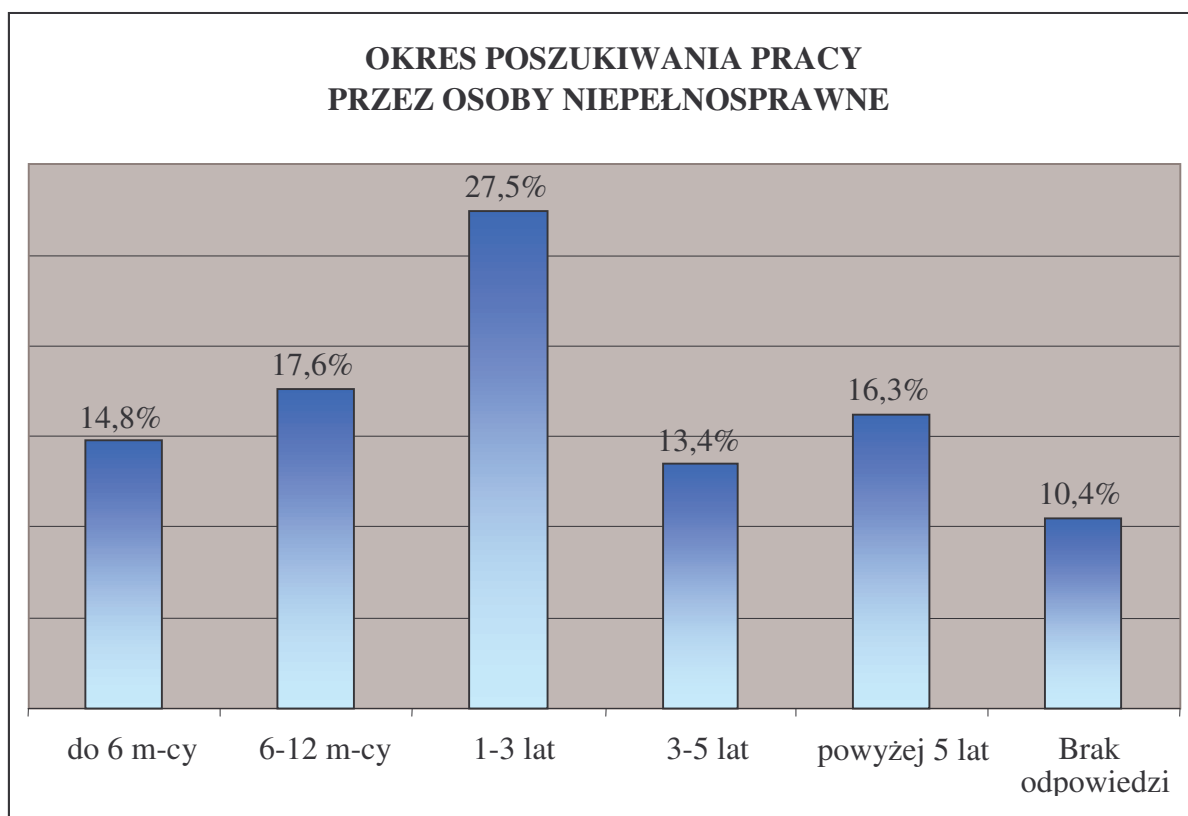

10. Okres poszukiwania pracy przez osoby niepełnosprawne

Jak wynika z poniższego zestawienia około 57,2% badanych poszukuje pracy już ponad rok, przy czym najwyższy procent poszukujących pracy mieści się w przedziale 1-3 lata – 27,5% ankietowanych respondentów. Ponad 16% badanych poszukuje zatrudnienia powyżej 5 lat, zaś ponad 13% w okresie 3-5 lat. Ponad 17% badanych podało, że szuka pracy 6-12 miesięcy, natomiast 14,8% badanych niepełnosprawnych mniej niż 6 miesięcy. Nie udzieliło odpowiedzi na powyższe pytanie 10,4% badanych respondentów.

Wyniki ankietowe pokazują, iż rzeczywiście ponad 57% ankietowanych niepełnosprawnych to osoby długotrwale bezrobotne. Szczególnie niepokoi fakt, iż znaczny udział wśród nich stanowią osoby z grup pozostających bez zatrudnienia od kilku lat.

Podobna tendencja, jak w całym województwie wielkopolskim, zaznacza się niemal we wszystkich regionach. Najwyższy procent osób poszukujących pracy mieści się w przedziale 1-3 lata w regionach poznańskim, konińskim, leszczyńskim i pilskim, jedynie w regionie kaliskim było najwięcej osób, które zaznaczyły okres poszukiwania pracy powyżej 5 lat.

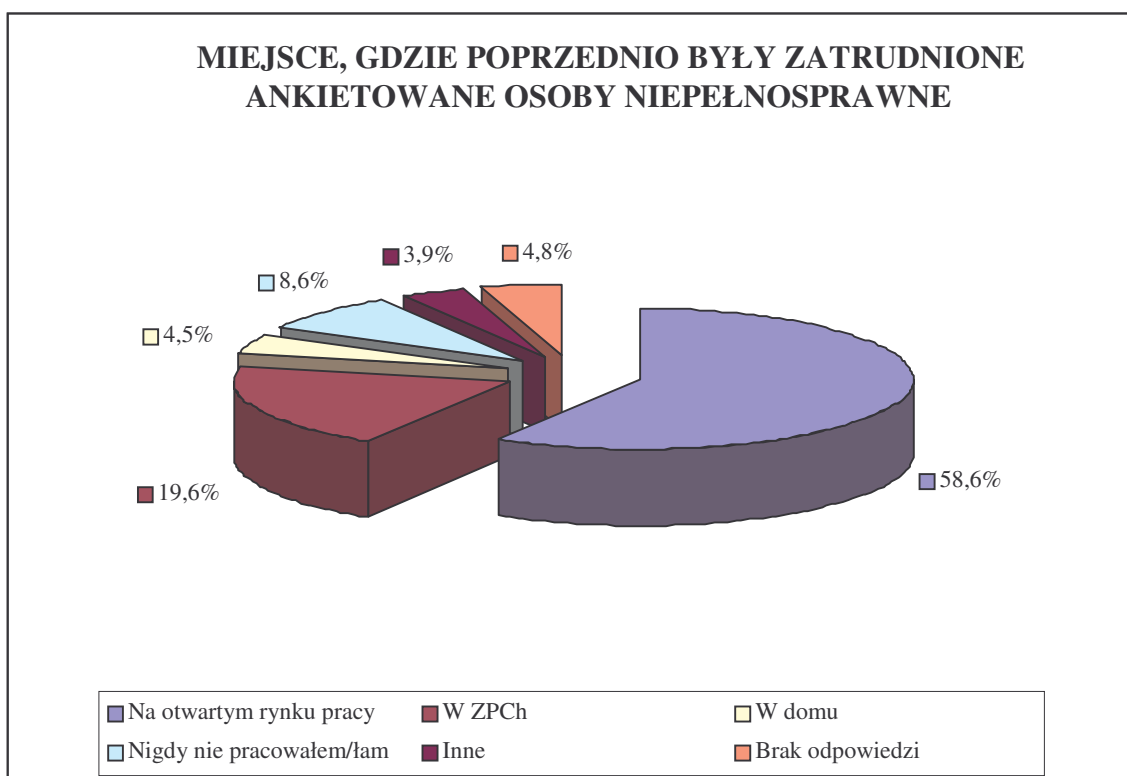

11. Miejsca, gdzie poprzednio były zatrudnione ankietowane osoby niepełnosprawne

Jak wynika z zestawienia badane osoby poprzednio były zatrudnione głównie na otwartym rynku pracy. Wskazuje na to prawie 59% zaznaczonych odpowiedzi w badaniu. Ponad 19% udzielonych odpowiedzi wskazuje, że respondenci byli zatrudniani w zakładach pracy chronionej, 8,6% zaznaczonych odpowiedzi pokazuje, że badani nigdy nie pracowali, a jedynie w 4,5% badanych wykonywało pracę w domu. Pod hasłem „inne” badani często podawali takie miejsca pracy, jak: własna działalność gospodarcza, praca w gospodarstwie rolnym, staż lub praktyka zawodowa, jednak odpowiedzi te stanowią zaledwie 3,9% zaznaczeń w ankiecie. W 4,8% badani nie udzielili żadnej odpowiedzi na zadane pytanie.

Podobne tendencje zaznaczają się w poszczególnych regionach województwa wielkopolskiego. Przede wszystkim praca na otwartym rynku pracy, a dalszej kolejności w ZPCh to miejsca, gdzie były zatrudniane ankietowane osoby.

Zatrudnianie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy jest pozytywnym objawem wskazującym na dążenie do wyrównywania szans tychże osób i integracji zawodowej z osobami pełnosprawnymi. Poza tym w obliczu przystąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej tego typu tendencja jest bardzo pożądana, daje możliwości rozwoju i sprzyja zaistnieniu osobom niepełnosprawnym nie tylko na rynku chronionym.

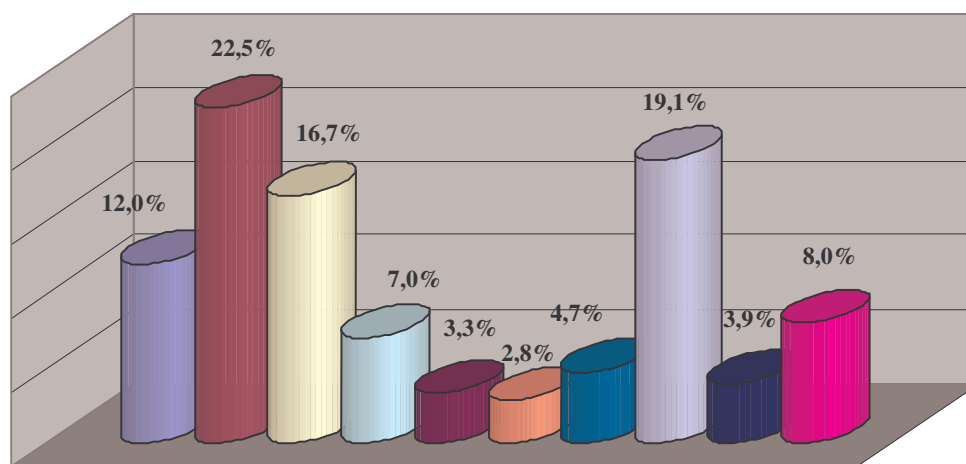
12. Przyczyna zaprzestania pracy przez ankietowane osoby niepełnosprawne

Najczęściej podawaną przyczyną zaprzestania pracy przez ankietowane osoby niepełnosprawne była likwidacja stanowiska pracy lub zwolnienia grupowe, stanowi ona ponad 22 % udzielonych odpowiedzi. Ponad 19% zaznaczonych odpowiedzi wskazuje na stan zdrowia. Badani podali, iż ze względu na chorobę musieli zaprzestać wykonywania pracy. W 16,7% udzielonych odpowiedzi to zwolnienie z innych przyczyn, niż zostały wcześniej podane. W niemal 12% udzielonych odpowiedzi badani wskazali, że zaprzestali wykonywania pracy w związku z przejściem na rentę. W około 7% udzielonych odpowiedzi badani podali zakończenie wykonywania pracy dorywczej. Inne przyczyny podawane przez badanych, mieszczące się poniżej 7% odpowiedzi, to na przykład sytuacja osobista, finansowa, podjęcie lub zakończenie nauki itp. W 8% ankietowanych osób nie została udzielona żadna odpowiedź na powyższe pytanie.

W poszczególnych regionach potwierdziła się tendencja, jak w całym województwie wielkopolskim. Badani jako główną przyczynę zaprzestania pracy podawali likwidację stanowiska pracy lub zwolnienia grupowe, z powodu choroby, a w dalszej kolejności zwolnienie z innych przyczyn. W regionie poznańskim dużą grupę stanowią osoby, którym przyznano rentę.

Jak wynika z przeprowadzonego badania, przyczyny zaprzestania wykonywania pracy przez ankietowane osoby leżą zarówno po stronie rynku pracy (likwidacja stanowisk pracy, zwolnienia grupowe lub z innych przyczyn), jak i po stronie badanych, gdzie najczęściej podawanym powodem jest choroba i ewentualne przejście na rentę. Ta zależność może wskazywać na to, że jednak osoby niepełnosprawne mają mniejsze szanse na rynku, gdyż słabszy stan zdrowia nie pozwala na tak wydajną pracę, jak osób pełnosprawnych. Ograniczenia zdrowotne niejednokrotnie zmuszają pracodawców do zwolnień pracowników, a osoby niepełnosprawne do zaprzestania wykonywania pracy.

**PRZYCZYNA ZAPRZESTANIA PRACY
PRZEZ ANKIETOWANE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE
(% UDZIELONYCH ODPOWIEDZI)**

13. Sposoby poszukiwania pracy, z których korzystały ankietowane osoby niepełnosprawne w ciągu ostatnich 3 miesięcy

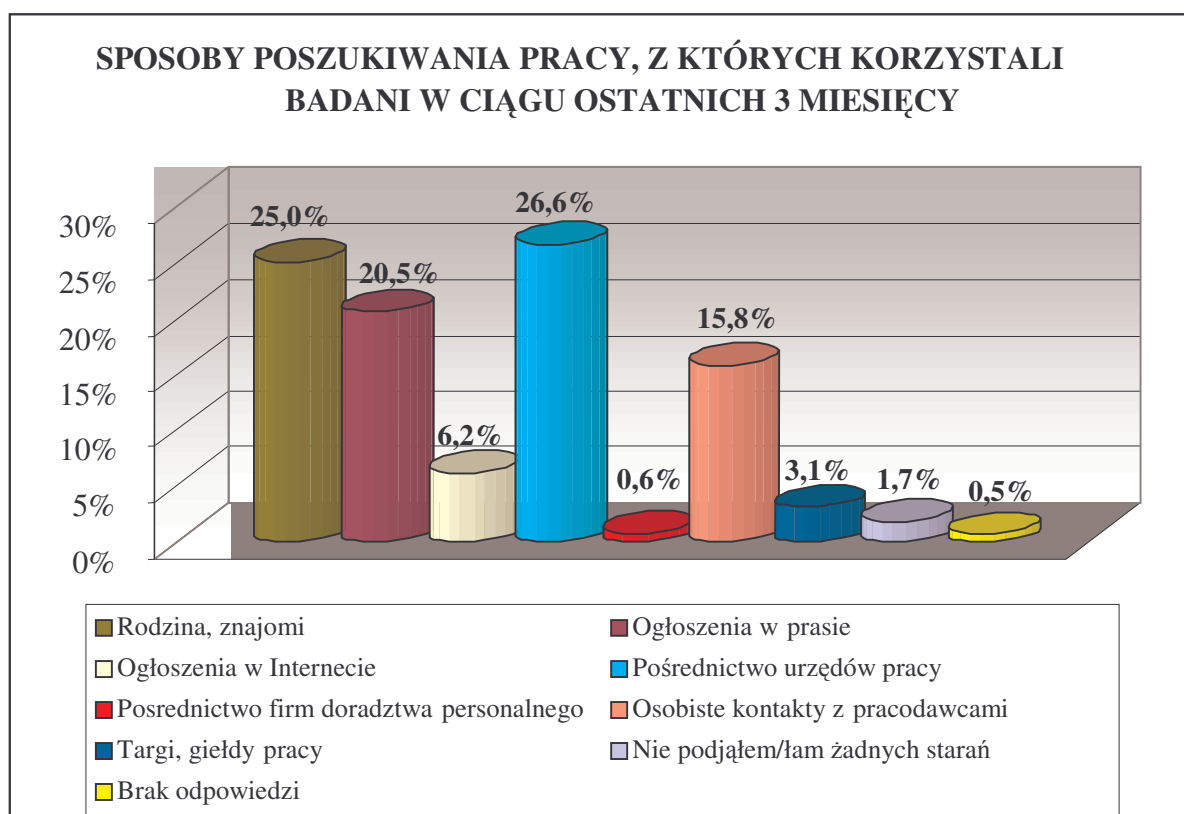
Analizując wyniki badania można wysnuć wniosek, iż w poszukiwaniu zatrudnienia badani korzystają z niewielu metod i to zazwyczaj takich, przy których nie muszą się wykazywać nadmierną inicjatywą i aktywnością. Głównymi sposobami poszukiwania pracy, z jakich korzystały ankietowane osoby w ciągu ostatnich 3 miesięcy, to przede wszystkim pośrednictwo urzędów pracy (26,6% udzielonych odpowiedzi), poprzez rodzinę i znajomych (25% udzielonych odpowiedzi) oraz poprzez ogłoszenia w prasie (20,5% podanych odpowiedzi). Duże znaczenie dla badanych mają także osobiste kontakty z pracodawcą, w 15,8% zaznaczonych odpowiedzi został podany ten właśnie sposób poszukiwania pracy, choć w zestawieniu z wcześniej wymienionymi nie jest już tak często wykorzystywany.

Pozostałe metody poszukiwania zatrudnienia są stosowane w niewielkim stopniu. Jak widać na wykresie, niewielka liczba badanych korzysta z Internetu jako źródła informacji o wolnych miejscach pracy (zaledwie 6,2% udzielonych odpowiedzi), natomiast pozostałe sposoby poszukiwania pracy były zaznaczane jedynie sporadycznie. Badani praktycznie prawie w ogóle nie korzystają z pośrednictwa firm doradztwa personalnego, być może nawet nie posiadają wiedzy na temat istnienia tych instytucji. Podobnie wygląda sytuacja z braniem

udziału przez respondentów w targach i giełdach pracy, zaledwie 3,1% ankietowanych zaznaczyło, że korzystało z tego sposobu poszukiwania pracy.

Podobna tendencja zaznacza się w poszczególnych regionach województwa wielkopolskiego. Analizując sposoby, z jakich korzystali respondenci w ciągu ostatnich trzech miesięcy również zauważa się, że w poszczególnych regionach poszukiwali pracy za pośrednictwem urzędów pracy, poprzez znajomych i rodzinę oraz ogłoszenia w prasie. W mniejszym stopniu zostały zaznaczone osobiste kontakty z pracodawcą. Pozostałe sposoby były zaznaczane sporadycznie.

Poza wymienionymi w ankiecie sposobami poszukiwania pracy badani nie zaznaczyli żadnych własnych propozycji, z których ewentualnie korzystają na co dzień. Poszukujące pracy ankietowane osoby niepełnosprawne wykorzystują standardowe metody poszukiwania pracy, które w mniejszym stopniu zmuszają je do wykazania aktywności własnej. Kontakt z urzędem pracy zazwyczaj wynika z proceduralnych uwarunkowań, natomiast analiza ogłoszeń w prasie czy kontakt ze znajomymi nie wymaga szczególnej inicjatywy. Osobiste wizyty w zakładach pracy, aczkolwiek metoda dość skuteczna, była zaznaczona w niecałych 16%, tak więc nie stanowi również przejawu szczególnej aktywności wśród badanych.

14. Pomoc oferowana osobom niepełnosprawnym przez urzędy pracy od utraty ostatniej pracy

Jak wynika z zestawienia w Tabeli nr 14.1 spośród ankietowanych 30,1% potwierdziło fakt skorzystania z pomocy urzędu pracy. Najwięcej 35,8% osób skorzystało z pomocy w regionie kaliskim, nieco mniej 35,2% w regionie poznańskim. W regionie leszczyńskim 23,9% i pilskim 24,7% osób. Najmniej osób, tylko 22,1% skorzystało z regionu konińskiego.

Takiej pomocy, zgodnie z odpowiedziami w ankiecie, nie oferowano 47,6% badanym. W odpowiedziach negatywnych przoduje region pilski 58,1% i leszczyński 57,5%. Najmniej negatywnych odpowiedzi udzielili respondenci z regionu kaliskiego 36,5%. Analizując poniższą tabelę lub wykres należy zwrócić uwagę na odpowiedzi udzielane przez niepełnosprawnych respondentów na określenie – „*tak i nie skorzystałem/łam z nich (dlaczego?)*”. Ogółem w ten sposób odpowiedziało 12,9% osób. Najwięcej osób pomoc otrzymało, ale z niej nie skorzystało z regionu kaliskiego 18,2% i poznańskiego 14,4%, natomiast najmniej osób z regionu konińskiego 10,5% i leszczyńskiego 7,1%.

Analizując uzyskane wyniki warto też zwrócić uwagę na powody, które według relacji ankietowanych uniemożliwiają skorzystanie z pomocy. Najwięcej osób, tj. 25,6% wymieniło jako główny powód odmowę pracodawcy w przypadku uzyskania z urzędu oferty pracy. Istnieje ilościowe zróżnicowanie tychże odpowiedzi i tak najwięcej tego typu odpowiedzi mamy z regionu kaliskiego - 10. Natomiast z regionów poznańskiego 5, konińskiego 4, leszczyńskiego 2 i pilskiego tylko 1.

Drugim, wymienianym przez respondentów powodem, jest choroba i zły stan zdrowia. W obrębie całego województwa tak odpowiedziało 20 osób, co stanowi 23,3% osób, które nie skorzystały z oferowanej pomocy. W regionie poznańskim ten powód wskazało 8 osób, w kaliskim 7, w leszczyńskim i pilskim 2 osoby, tylko w konińskim 1 ankietowany.

9 osób (10,5%) wśród ankietowanych stwierdziło, iż nie odpowiadały im warunki pracy. Najwięcej tego typu odpowiedzi udzielono w regionie poznańskim - 5 odpowiedzi, zaś 2 w regionie konińskim. Regiony kaliski i pilski to 1 taka odpowiedź.

Kolejnym powodem, na który należy zwrócić uwagę jest zbyt niskie wynagrodzenie. W sumie 4 osoby, co daje 4,7%, wymieniły tego typu powód. Takie odpowiedzi padły tylko w regionie poznańskim i w regionie kaliskim.

Również brak dojazdu do pracy jest powodem, według ankietowanych, nie skorzystania z pomocy urzędu pracy w kontekście oferowanego zatrudnienia. Uzyskano 4 takie odpowiedzi z regionu poznańskiego i kaliskiego.

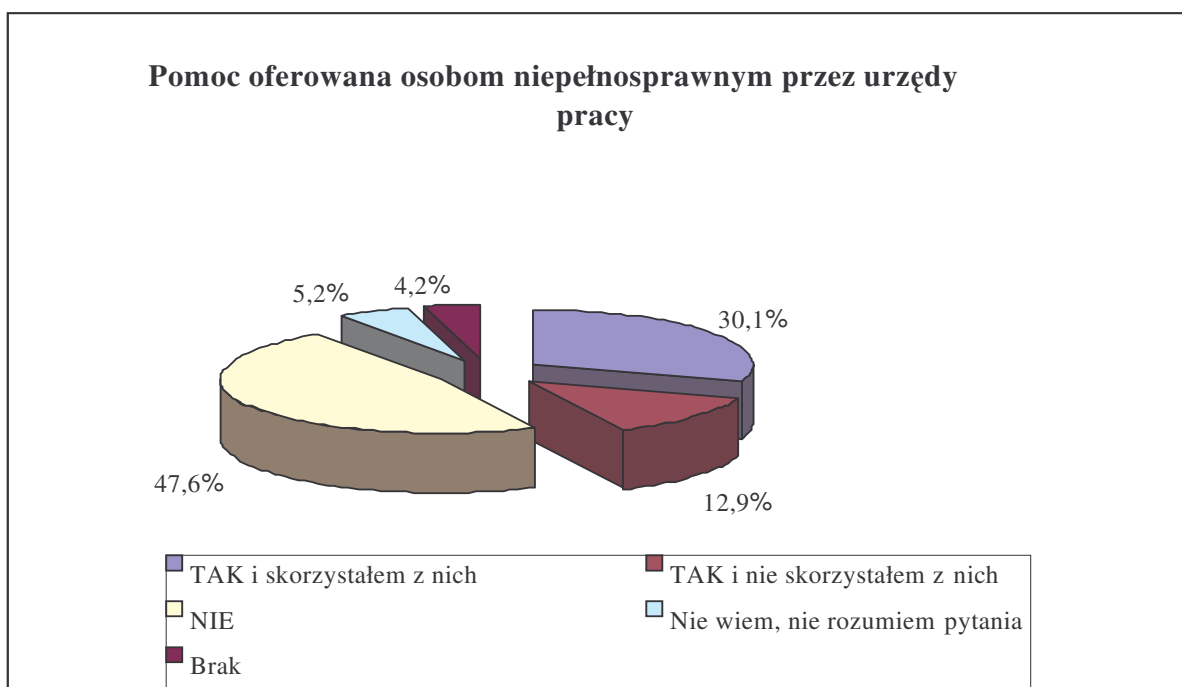
Pojedyncze powody, na które powołują się ankietowani, to brak kwalifikacji, propozycje pracy w innym zawodzie czy też zbyt duża ilość godzin pracy.

Analizując pozostałe części składowe pytania można zauważyć, iż 5,2% stwierdza, że nie rozumie pytania.

Cechą charakterystyczną niniejszego zestawienia jest fakt potwierdzający, że w 43% oferowano pomoc, z której badani skorzystali lub nie skorzystali. Podobna jest ilość badanych, którym takiej pomocy nie proponowano (47,6%).

Tabela 14.1 Pomoc oferowana osobom niepełnosprawnym przez urzędy pracy od utraty ostatniej pracy

Lp.	Wyszczególnienie	Woj. wielkop.	Region				
			kaliski	koniński	leszczyński	poznański	pilski
1.	TAK i skorzystałem z nich	201	53	19	27	76	26
	Udział procentowy	30,1	35,8	22,1	23,9	35,2	24,7
2.	TAK i nie skorzystałem z nich	86	27	9	8	31	11
	Udział procentowy	12,9	18,2	10,5	7,1	14,4	10,5
3.	NIE	318	54	44	65	94	61
	Udział procentowy	47,6	36,5	51,2	57,5	43,5	58,1
4.	Nie wiem, nie rozumiem pytania	35	12	10	4	8	1
	Udział procentowy	5,2	8,1	11,6	3,5	3,7	1,0
5.	Brak odpowiedzi	28	2	4	9	7	6
	Udział procentowy	4,2	1,4	4,6	8,0	3,2	5,7
RAZEM		668	148	86	113	216	105
Udział procentowy		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

15. Formy pomocy oferowane przez powiatowe urzędy pracy, z których skorzystały ankietowane osoby niepełnosprawne

Ankietowani wśród form pomocy oferowanych przez powiatowe urzędy pracy, najliczniej wskazali skierowanie do pracy (28,8%). Najwięcej takich odpowiedzi pojawiło się w regionie poznańskim - 31,5% i kaliskim - 30,5%. W regionach leszczyńskim 26,7% wskazało tę formę pomocy, a w konińskim 25,7%. Nieco mniej podobnych odpowiedzi udzielili respondenci w regionie pilskim - 25%.

Kolejną formą pomocy, którą wskazują niepełnosprawni bezrobotni są szkolenia. 17,7% ankietowanych wskazało, że skorzystali z tej formy pomocy. Dominują tutaj regiony kaliski 19,7% i koniński 19,1%. Najmniej osób korzystało ze szkoleń z regionu leszczyńskiego, tylko 12,6% ankietowanych respondentów.

Analizując uzyskane wyniki badania ankietowego, warto zwrócić uwagę na to, iż dużo osób trafiło na rozmowę z doradcą zawodowym, w sumie 16,9% badanych. Najwięcej w regionie kaliskim 20,6% i poznańskim 19,1%, natomiast najmniej w regionie pilskim 11,2% i konińskim 12,4%.

Respondenci wskazali również na uczestnictwo w zajęciach klubu pracy. W obrębie województwa uzyskano 7,1% takich odpowiedzi. Najwięcej osób skorzystało z zajęć w klubie pracy w regionie leszczyńskim - 11,8% i kaliskim - 9,4%, najmniej, tylko 0,9%, w regionie pilskim.

Bardzo mało osób badanych wymieniło pożyczki lub dotacje na działalność gospodarczą. W obrębie całego województwa uzyskano tylko 0,6% takich odpowiedzi,

najwięcej z regionu pilskiego 2,6%. Z regionu kaliskiego i leszczyńskiego nikt z osób badanych nie wskazał tej formy pomocy. Prawdopodobnie osoby, którym udzielono pożyczek w wymienionych regionach, dalej prowadzą działalność gospodarczą i nie rejestrują się w urzędzie pracy.

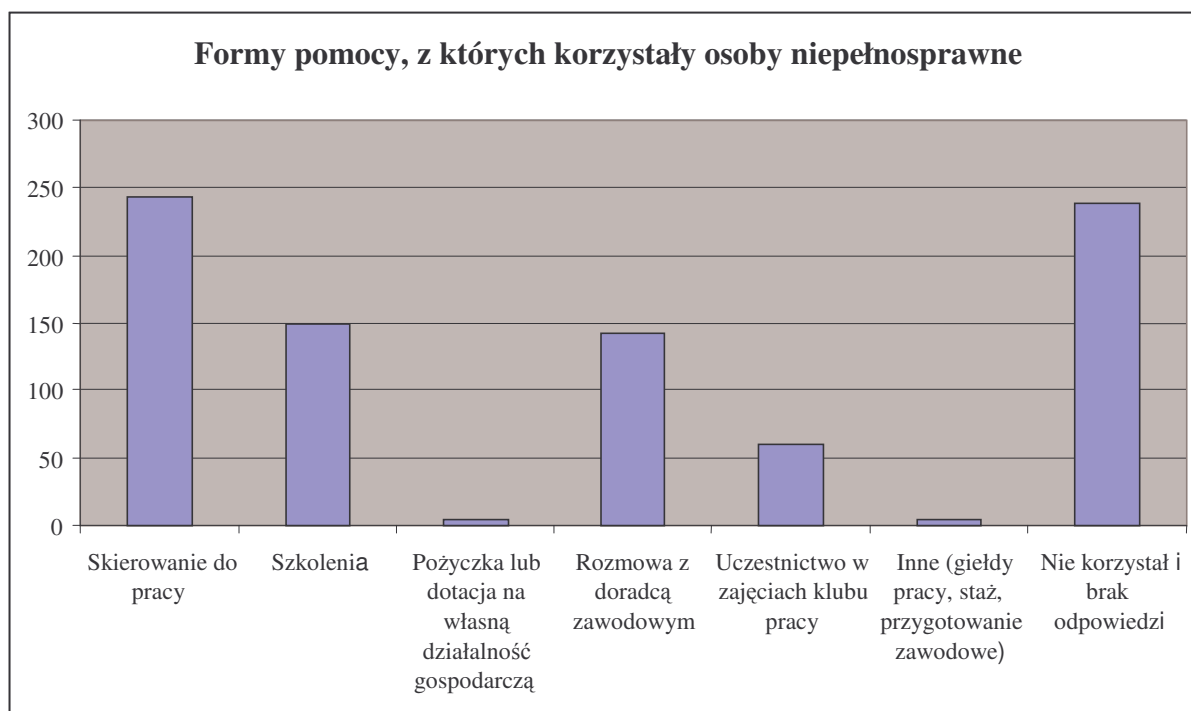
Wśród analizowanych wszystkich ankiet z województwa 28,3% to brak odpowiedzi na to pytanie. Można wnioskować, iż te osoby nie skorzystały z żadnej formy pomocy oferowanej przez urzędy pracy.

Tylko nieliczni niepełnosprawni wymienili inne formy pomocy. Wśród uzyskanych odpowiedzi pojawiły się staże i przygotowanie zawodowe. W sumie stanowi to 0,6% odpowiedzi. Nieco więcej niż w województwie odnotowano takich odpowiedzi w regionie pilskim 1,7% i poznańskim 0,8%. 1 osoba z regionu kaliskiego wskazała udział w giełdzie pracy jako dodatkową formę pomocy.

Wśród populacji badanych osób można zauważyć pozytywną tendencję, wskazującą na aktywną postawę w działaniach zmierzających do wejścia na rynek pracy. Łącznie 47,1% skorzystało ze skierowań do pracy, szkoleń i pożyczek lub dotacji na działalność gospodarczą. Natomiast 24% wzięło udział w rozmowie z doradcą zawodowym lub w zajęciach w klubie pracy.

Tabela 15.1 **Formy pomocy oferowane przez powiatowe urzędy pracy, z których skorzystały ankietowane osoby niepełnosprawne**

Lp.	Wyszczególnienie	Woj. wielkop.	Region				
			kaliski	koniński	leszczyń- ski	poznań-ski	pilski
1.	Skierowanie do pracy	244	68	27	36	84	29
	Udział procentowy	28,8	30,5	25,7	26,7	31,5	25,0
2.	Szkolenia	150	44	20	17	42	27
	Udział procentowy	17,7	19,7	19,1	12,6	15,7	23,3
3.	Pożyczka lub dotacja na własną działalność gospodarczą	5	0	1	0	1	3
	Udział procentowy	0,6	0,0	0,9	0,0	0,4	2,6
4.	Rozmowa z doradcą zawodowym	143	46	13	20	51	13
	Udział procentowy	16,9	20,6	12,4	14,8	19,1	11,2
5.	Uczestnictwo w zajęciach klubu pracy	60	21	8	16	14	1
	Udział procentowy	7,1	9,4	7,6	11,8	5,2	0,9
6.	Inne (giełdy pracy, staż, przygotowanie zawodowe)	5	1	0	0	2	2
	Udział procentowy	0,6	0,5	0,0	0,0	0,8	1,7
7.	Nie korzystał i brak odpowiedzi	239	43	36	46	73	41
	Udział procentowy	28,3	19,3	34,3	34,1	27,3	35,3
RAZEM		846	223	105	135	267	116
Udział procentowy		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

16. Znajomość ogólnopolskich programów na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ocena ich przydatności przez ankietowanych respondentów

Znaczną rolę w polskim procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych odgrywa fundusz celowy – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Począwszy od połowy lat dziewięćdziesiątych oprócz zadań ustawowych z zakresu pomocy przedsiębiorstwom wspierane są również firmy zatrudniające niepełnosprawnych w formie programów pomocowych. Biorąc pod uwagę uwarunkowania gospodarcze, trendy na polskim rynku pracy warto zastanowić się, w jakim stopniu zainteresowani, czyli osoby niepełnosprawne, posiadają wiedzę na temat ogólnopolskich programów na rzecz niepełnosprawnych.

Analizując uzyskane dane z badania ankietowego można zauważyć, iż respondenci są najlepiej zorientowani w programie **Junior**. Program ten kierowany jest do niepełnosprawnej młodzieży i realizowany jest w ramach Programu Aktywizacji Zawodowej „Pierwsza Praca”. Jednak w obrębie województwa tylko 6,1% badanych potwierdziło znajomość tego programu. Najwięcej osób w regionie poznańskim 22 osoby, kaliskim 15, konińskim 6, leszczyńskim tylko 1 osoba, a w regionie pilskim nikt z badanych nie zna programu Junior. Pomoc niepełnosprawnej młodzieży wymaga działań podejmowanych w zakresie łagodzenia skutków niepełnosprawności, usuwania różnych barier utrudniających lub uniemożliwiających w miarę sprawne funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym.

Kolejnym programem, który wskazują respondenci jest **Telepraca**. Program skierowany do niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku do 55 lat z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, posiadających minimum średnie wykształcenie i nieposiadających przeciwwskazań do pracy z komputerem oraz pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem niepełnosprawnych w systemie telepracy. Pilotażowo realizowany był na obszarze czterech województw (pomorskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego i lubelskiego). Celem było zatrudnienie niepełnosprawnych w poszukiwanych zawodach wymagających kwalifikowanych umiejętności informatycznych oraz odpowiednio przystosowanych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt komputerowy stanowisk pracy. W całym województwie 5,5% wśród badanych deklarowało znajomość ww. programu. W regionie poznańskim 22 osoby, kaliskim 10, konińskim 4, pilskim 3 i tylko 1 osoba w leszczyńskim.

Następnym programem, który znają ankietowani jest program **Osoby Niepełnosprawne w Służbie Publicznej**. Wykorzystywane w ramach przedsięwzięcia środki finansowe umożliwiały organizowanie szkoleń dla osób niepełnosprawnych, a także wyposażenie miejsc pracy dostosowanych odpowiednio do potrzeb i możliwości tychże osób. Program przyczyniał się do inicjowania lub wsparcia działań prowadzonych przez instytucje wykonujące zadania z zakresu administracji publicznej na rzecz osób niepełnosprawnych. Pozwalał na zatrudnianie na stanowiskach związanych w szczególności z obsługą baz danych oraz obsługą recepcyjną osób niepełnosprawnych, dając im gwarancję stabilnego zatrudnienia. 3,2% badanych z województwa potwierdziło znajomość tego programu. Najwięcej osób w regionie poznańskim 12 osób, w pilskim 5, konińskim 3, kaliskim 2 i leszczyńskim 1 osoba.

Celem programu **Integracja Zawodowa i Społeczna Osób Niepełnosprawnych** jest zwiększenie stopnia przygotowania zawodowego i poprawa zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Budowanie potencjału oraz tworzenie i dostosowanie istniejących instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Pomoc kierowana jest do osób po raz pierwszy wchodzących na rynek, długotrwale bezrobotnych, albo doświadczających największych problemów przy wejściu na rynek pracy. 3,1% respondentów wskazało w ankietach znajomość tego programu. Najwięcej osób w regionie kaliskim 12, poznańskim 4, pilskim 3, konińskim 2 i 1 osoba w regionie leszczyńskim.

Program **Promocja Integracji Osób Niepełnosprawnych** umożliwia realizację przedsięwzięć, których celem jest propagowanie problematyki osób niepełnosprawnych, a także pomoc tymże osobom w integracji społecznej. Wejście Polski do Unii Europejskiej

było wydarzeniem, które wpłynęło na konieczność wprowadzenia zmian w prawie i organizacji życia społecznego i gospodarczego, dokonania wysiłku w zakresie świadomości społecznej między innymi w obszarze problematyki niepełnosprawności. Proces ten wymaga zmian i wiedzy w obszarze funkcjonowania osób niepełnosprawnych w wielu dziedzinach życia. Jednym z celów strategicznych programu jest zwiększenie zatrudnienia niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Cel ten może być zrealizowany poprzez aktywne kreowanie polityki informacyjnej w zakresie szeroko rozumianej problematyki niepełnosprawności, poprzez finansowanie działań informacyjnych i promocyjnych o zasięgu ogólnopolskim. Program może być realizowany w formie dofinansowań ze środków PFRON poprzez organizowanie: widowisk artystycznych, kampanii medialnych, akcji promocyjnych, konferencji i seminariów, konkursów, wystaw i ekspozycji, szkoleń i wydawnictw dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych, w tym elektronicznej. W przeprowadzonym badaniu ankietowym 2,9% osób z całego województwa wskazało znajomość ww. programu. Najwięcej odpowiedzi padło w regionie kaliskim 13 wskazań, w poznańskim 6, konińskim i leszczyńskim 1 osoba zaznaczyła odpowiedź, a w pilskim nikt nie potwierdził znajomości tego programu.

Program **Pegaz** realizowany jest na terenie całego kraju od 2003 r. Dotyczy pomocy w aktywizowaniu osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier transportowych i w komunikowaniu się. Obejmuje w obszarze A pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu. W obszarze B pomoc w zakupie sprzętu komputerowego. W obszarze C pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym. Program kierowany jest w obszarze A do osób pełnoletnich w wieku aktywności zawodowej, wykonujących pracę zarobkową lub uczących się, albo w przypadku osób poszukujących pracy zarejestrowanych w urzędzie pracy, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub równoważne orzeczenie, niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu ruchu oraz posiadających prawo jazdy. W obszarze B mogą skorzystać osoby pełnoletnie w wieku aktywności zawodowej, niepełnosprawne z powodu braku lub znacznego niedowładu obu kończyn górnych posiadające ważne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne. Mogą korzystać też niepełnosprawne dzieci i młodzież w wieku do 18 lat z brakiem lub znacznym niedowładem obu kończyn górnych, posiadające aktualne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Z programu mogą również korzystać dzieci i młodzież do 26 roku życia posiadający ważne orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, którzy są: uczniami szkół ponadgimnazjalnych, policealnych, studentami studiów magisterskich, studiów wyższych zawodowych lub

uzupełniających studiów magisterskich. W obszarze C z programu mogą skorzystać pełnoletnie osoby niepełnosprawne, u których dysfunkcja jednej lub obu kończyn dolnych z jednoczesną dysfunkcją jednej lub obu kończyn górnych uniemożliwia poruszanie się na wózku inwalidzkim o napędzie ręcznym, posiadające ważne orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, albo orzeczenie równoważne. Niepełnosprawne dzieci i młodzież w wieku do 18 lat, których dysfunkcja jednej lub obu kończyn dolnych z jednoczesną dysfunkcją jednej lub obu kończyn górnych uniemożliwia poruszanie się na wózku inwalidzkim o napędzie ręcznym, jeżeli posiadają aktualne orzeczenie o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności, albo aktualne orzeczenie o niepełnosprawności. Wśród niepełnosprawnych respondentów znajomość tego programu deklaruje 2,2% osób. Najwięcej 8 osób w regionie poznańskim, następnie 4 w konińskim, w kaliskim i leszczyńskim 2. W pilskim nikt nie wskazał znajomości niniejszego programu.

Kolejnym programem, który w bardzo małym stopniu jest znany osobom badanym jest **Partner**. Celem tego programu jest dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Organizacje te tworzą tzw. trzeci sektor działając w obszarze między państwem a osobami niepełnosprawnymi. Program Partner realizowany jest na terenie całego kraju. Czas jego trwania przewidziany jest do końca grudnia 2005 r. Realizacja programu następuje w formie dofinansowań ze środków PFRON wielu różnorodnych działań z obszaru rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej oraz edukacji w formie pozaszkolnej (kursowej). Podejmowane działania mające na celu zwiększenie szans zatrudnienia lub utrzymania w zatrudnieniu niepełnosprawnych mogą przybrać formę promocji wyrobów produkowanych w zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne z uwzględnieniem działań wspierających: wystawy, targi, wydawanie katalogów, prospektów i materiałów informacyjnych o produktach i wyrobach. Również podejmowane działania mogą polegać na wyszukiwaniu osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej niepozostających w zatrudnieniu i nie zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w celu poinformowania o zatrudnieniu lub szkoleniach oraz, w zależności od potrzeb, udzielenia pomocy w przygotowaniu do aktywnego poszukiwania pracy. 1,5% ankietowanych z województwa wskazało znajomość programu. Najwięcej 6 osób w regionie poznańskim, 3 w kaliskim, 2 w leszczyńskim. W regionie pilskim i konińskim badani niepełnosprawni nie znają tego programu.

W ramach programu **Wyrównywania Szans Między Regionami** środki stanowiące budżet kierowane są do podregionów słabo rozwiniętych gospodarczo i społecznie, jak i też do obszarów o gwałtownie pogarszającej się sytuacji na rynku pracy chronionej. W ramach

programu przewidziane jest również wykorzystanie środków finansowych na działania wyrównujące różnice między regionami w obszarze zatrudnienia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych na wyposażenie stanowisk pracy, wyposażenie obiektów służących rehabilitacji odpowiedni sprzęt, likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej. Tylko 0,8% osób wśród ankietowanych niepełnosprawnych wskazało znajomość niniejszego programu, 2 osoby w regionie poznańskim, kaliskim i konińskim. Natomiast nikt z badanych z regionu leszczyńskiego i pilskiego nie zna tego programu.

Celem programu **Ku Nowoczesności** jest utrzymanie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w zakładach pracy chronionej poprzez pomoc finansową na wdrożenie systemów jakości i uzyskanie certyfikatów lub akredytacji, np. laboratoriów według norm ISO lub norm pokrewnych z systemami jakości oraz uzyskanie świadectw oceny zgodności certyfikatów warunkujących legalną obecność wyrobów na rynkach i dobrowolnych świadectw oceny zgodności poprawiających konkurencyjność oferowanych wyrobów na rynku krajowym i unijnym. Wdrożenie w zakładach pracy chronionej systemów jakości i uzyskanie odpowiedniego certyfikatu zgodności z normami serii ISO daje tym zakładom możliwości w zakresie: usprawniania zarządzania i zapewnienia większej stabilności funkcjonowania, wprowadzania właściwego nadzoru w przedsiębiorstwie, zmniejszania kosztów i zapewnienia jakości produktu zgodnej z wymaganiami klienta, a tym samym zwiększeniu konkurencyjności zakładu na rynku, podniesienia wiarygodności firmy w oczach klientów krajowych i zagranicznych, podniesienia kwalifikacji personelu. Certyfikacja systemu jakości jest jedną z efektywniejszych form restrukturyzacji zakładów pracy chronionej. Ten program jest najmniej znany wśród badanych bezrobotnych. Tylko 0,4% respondentów wskazało znajomość tego programu, 2 osoby w regionie poznańskim i 1 w leszczyńskim.

Podsumowując, uzyskane wyniki dotyczące poziomu znajomości ogólnopolskich programów na rzecz niepełnosprawnych należy podkreślić, iż zdecydowana większość niepełnosprawnych respondentów, co stanowi 74,3% nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Brak odpowiedzi może oznaczać brak znajomości tychże programów. Należy w tym miejscu podkreślić, iż sposób rozpowszechniania informacji o takich programach winien być dalece bardziej intensywny i specjalistyczny, aniżeli promocja programów przeznaczonych do pozostałych grup bezrobotnych, a to ze względu na niechęć osób niepełnosprawnych do podejmowania różnego rodzaju aktywności oraz swego rodzaju hermetyczność tej grupy.

W zestawieniu wojewódzkim zdecydowanie dominują pod względem znajomości programów mieszkańcy regionu poznańskiego i kaliskiego. Niewykluczone, iż wynika to z

wielkomięjskiego charakteru rynku pracy, usytuowania zakładów pracy chronionej oraz preferencyjnych działań w kierunku tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Tabela 16.1 Znajomość ogólnopolskich programów na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ocena ich przydatności przez ankietowanych respondentów

Lp.	Nazwa programu	Region					Woj. wielkopolskie	
		kaliski	koniński	lesz-czyński	poznański	pilski	Liczba osób	Udział procent.
1.	JUNIOR	15	6	1	22	0	44	6,1
2.	PARTNER	3	0	2	6	0	11	1,5
3.	PEGAZ	2	4	2	8	0	16	2,2
4.	KU NOWOCZESNOŚCI	0	0	1	2	0	3	0,4
5.	OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W SŁUŻBIE PUBLICZNEJ	2	3	1	12	5	23	3,2
6.	TELEPRACA	10	4	1	22	3	40	5,5
7.	PROMOCJA INTEGRACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	13	1	1	6	0	21	2,9
8.	PROGRAM WYRÓWNYWANIA SZANS MIĘDZY REGIONAMI	2	2	0	2	0	6	0,8
9.	INTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	12	2	1	4	3	22	3,1
10.	Brak odpowiedzi	109	71	101	162	95	538	74,3
	RAZEM	168	93	111	246	106	724	100,00

17. Formy zatrudnienia preferowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne

Analizując uzyskane dane z badania ankietowego warto zwrócić uwagę na rodzaje zatrudnienia oraz poziom zainteresowania respondentów wykonywaniem różnych form pracy. W pierwszej kolejności warto przyjrzeć się, jak wygląda poziom zainteresowania osób badanych **zatrudnieniem na pełny etat**. W całym województwie „*chętnie i bardzo chętnie*” zatrudnienie pełnoetatowe podjęłoby 86,9% badanych. „*Średni*” poziom zainteresowania pełnoetatowym zatrudnieniem kształtuje się w całym województwie na poziomie 5,2 % udzielonych odpowiedzi przez badanych. W kategorii „*niechętnie poszukuję pracy na pełny*

etat” w województwie w sumie tak odpowiedziało 7,9% badanych. Podobna tendencja, jak w całym województwie, zaznacza się w poszczególnych regionach. Jak wynika z powyższego zestawienia zdecydowana większość badanych poszukuje chętnie i bardzo chętnie pełnoetatowego zatrudnienia. Preferowane pełnoetatowe zatrudnienie wśród ankietowanych może wynikać ze struktury badanej grupy pod względem posiadanego stopnia niepełnosprawności. Przeważają osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności i dlatego preferują pełnoetatowe zatrudnienie.

Spróbujmy przeanalizować, jak kształtują się poglądy respondentów na temat poszukiwania przez nich **pracy na ½ etatu**. Wśród wszystkich badanych niepełnosprawnych „*chętnie i bardzo chętnie*” pracę na ½ etatu poszukuje 54,5% badanych. „*Niechętnie*” pracę na ½ etatu podjęłoby w całym województwie 24,7% badanych. Natomiast „*średni*” poziom zainteresowania pracą na pół etatu kształtuje się w całym województwie na poziomie 20,8% odpowiedzi. Podobne zależności zauważamy w poszczególnych regionach. Podsumowując powyższe dane można wyciągnąć wniosek, iż zdecydowana większość badanych chętnie podjęłaby pracę na ½ etatu. Być może wiąże się to z możliwościami niepełnosprawnych bezrobotnych.

Nieco inaczej przedstawiają się poglądy respondentów na temat poszukiwań **pracy na zlecenie**. Ta forma zatrudnienia cieszy się dużo mniejszym zainteresowaniem. W obrębie województwa dominują odpowiedzi w przedziale „*niechętnie lub mało chętnie*” na poziomie 42,9%. W tym zakresie dominują regiony poznański i kaliski. Przeciwnych odpowiedzi, czyli „*chętnie i bardzo chętnie*” jest mniej. W skali województwa zostało udzielonych 35,3% podobnych odpowiedzi. Najchętniej respondenci z regionu kaliskiego deklarują poszukiwanie pracy na zlecenie. Na „*średnim*” poziomie 21,8% wśród badanych kształtuje się zainteresowanie poszukiwaniem takiej pracy. Generalnie jednak podobna tendencja, jak w całym województwie, kształtuje się w poszczególnych regionach.

Niepełnosprawni bezrobotni mieli również okazję do przedstawienia stopnia zainteresowania poszukiwaniem **pracy czasowej**. W przypadku pracy czasowej preferencje badanych rozkładają się prawie równomiernie. Oznacza to, iż 40,7% udzielonych odpowiedzi dotyczyło dużego zainteresowania podjęciem pracy czasowej. „*Niechętnie*” poszukuje pracy czasowej 39,9% osób. Natomiast „*średni*” poziom zainteresowania poszukiwaniem pracy czasowej kształtuje się w województwie na poziomie 19,4% udzielonych odpowiedzi. Podobne zależności, jak w całym województwie, można zauważyć w poszczególnych regionach, jedynie w poznańskim taka sama ilość respondentów deklaruje zainteresowanie średnie i chętnie zatrudnieniem czasowym. Zauważone tendencje w poszukiwaniu pracy czasowej można tłumaczyć realiami obecnego rynku pracy. Pracodawcy, niejednokrotnie

poszukując nowego pracownika, oferują na okres próbny właśnie zatrudnienie czasowe. Dlatego też tak, a nie inaczej wyglądają poglądy badanych na ten temat.

Osoby badane zdecydowanie preferują **stałe zatrudnienie**. Takich odpowiedzi uzyskano w skali województwa na poziomie 93,3% . Mała liczba respondentów wskazała, iż „niechętnie” poszukuje stałej pracy. W całym województwie uzyskano tylko 3,2% takich odpowiedzi. W odniesieniu do poszczególnych regionów są to pojedyncze wskazania. Również „średni” poziom zainteresowania stałą pracą nie przedstawia się zbyt imponująco. W skali województwa stanowi to jedynie 3,6% zaznaczonych odpowiedzi. Jak widać z powyższych zestawień respondenci cenią wysoko stałą pracę i takiej najchętniej poszukują. Stabilność zatrudnienia jest dla nich bardzo ważną cechą.

Kolejnym elementem przeprowadzonego badania jest analiza poszukiwań pracy w miejscu zamieszkania i poza miejscem stałego zamieszkania. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na zdecydowane preferencje ankietowanych w kierunku poszukiwań **pracy w miejscu zamieszkania**, aż 90,9% badanych zaznaczyło taką odpowiedź. Jeżeli przeanalizujemy odpowiedzi ankietowanych wskazujące niski poziom preferowanego zatrudnienia w miejscu zamieszkania, da się zauważyć, iż jest mało takich odpowiedzi. W skali województwa w sumie stanowi to 5,3% uzyskanych odpowiedzi. Średni poziom zainteresowania pracą w miejscu zamieszkania to 3,8% udzielonych odpowiedzi. Podobna tendencja zaznacza się w poszczególnych regionach, ankietowani zdecydowanie poszukują pracy w miejscu zamieszkania.

W obrębie całego województwa 42,9% odpowiedzi wskazuje na to, że badani „chętnie” poszukują **pracy poza miejscem stałego zamieszkania**. Nieco mniej ankietowanych udzieliła negatywnej odpowiedzi na powyższe pytanie, co stanowi 37% „niechętnie” poszukujących pracy poza miejscem zamieszkania. Umiarkowany poziom zainteresowania pracą poza miejscem zamieszkania, to 20% zaznaczonych odpowiedzi w skali województwa. Gotowość do podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania potwierdza mobilność zawodową niepełnosprawnych bezrobotnych. Wynika ona z tego, że większość osób zamieszkuje na wsi lub w małych miasteczkach (59,8% badanych), gdzie nie ma lub jest bardzo mało zakładów pracy. Podobna sytuacja, jak w całym województwie, przedstawia się w poszczególnych regionach.

Analizując uzyskane dane z przeprowadzonego badania ankietowego warto zwrócić uwagę, jak przedstawia się poszukiwanie pracy fizycznej i umysłowej przez niepełnosprawnych. „Chętnie i bardzo chętnie” osoby badane poszukują **pracy fizycznej** i 60,5% ankietowanych właśnie wskazało tę odpowiedź. Wśród 23,4% badanych dominowała odpowiedź „niechętnie”, co świadczy o małym zainteresowaniu pracą fizyczną. Respondenci

wskazali również „średni” poziom zainteresowania poszukiwaniem fizycznej pracy. Takich odpowiedzi uzyskano 16,1% w obrębie województwa wielkopolskiego. Podobne tendencje, jak w całym województwie, zaznaczają się także w poszczególnych regionach. Większe lub mniejsze preferencje związane z poszukiwaniem pracy fizycznej wiążą się na pewno z niskim poziomem wykształcenia respondentów oraz posiadanymi wąskimi kwalifikacjami i umiejętnościami.

Na preferencje w kierunku poszukiwań **pracy umysłowej** wskazało 66% badanych. Przeciwstawne odpowiedzi w skali województwa, czyli „niechętnie poszukuję pracy umysłowej”, kształtują się na poziomie 23,2%. Natomiast „średnie” zainteresowanie pracą umysłową wskazuje 10,8% ankietowanych osób niepełnosprawnych. Preferencje ankietowanych w kierunku większego lub mniejszego zainteresowania pracą umysłową, które w poszczególnych regionach kształtują podobnie, jak w województwie, wynikają w dużym stopniu z potencjału zawodowego badanych, czyli poziomu wykształcenia, zawodu i posiadanych umiejętności. Osoby o mniejszym potencjale z reguły nie wskazują zainteresowania wykonywaniem pracy umysłowej.

Kolejnym elementem przeprowadzonego badania jest analiza poszukiwania pracy w odniesieniu do potencjalnych miejsc pracy, czyli **firm prywatnych i instytucji państwowych**. Porównując wyniki badania zauważymy od razu, iż badane osoby niepełnosprawne zdecydowanie wolą podejmować pracę w firmach państwowych, choć wykazują też stosunkowo duże zainteresowanie pracą w sektorze prywatnym.

Ankietowani „chętnie” poszukują **pracy w firmach prywatnych** – takich odpowiedzi, uzyskano 67,4%. „Małe” zainteresowanie pracą w prywatnym sektorze gospodarki to 12,8% udzielonych odpowiedzi. Natomiast „średnie” zainteresowanie poszukiwaniem pracy w firmach prywatnych to 19,9% zaznaczonych odpowiedzi, najwięcej takich odpowiedzi udzieliły osób z regionu poznańskiego. Podobna tendencja, jak w całym województwie, kształtuje się w poszczególnych regionach. Ogólnie można stwierdzić, że respondenci pozytywnie są nastawieni do podjęcia pracy w sektorze prywatnym. Na uzyskane wyniki wpływ może mieć bardzo dużo czynników, np. wcześniejsze doświadczenia respondentów wynikające z pracy w prywatnych firmach (zarówno te negatywne, jak pozytywne), rodzaj wykonywanej pracy, atmosfera tam panująca, jak i ciągle powiększająca się liczba podobnych firm.

Dokonując analizy odpowiedzi na kolejne pytanie zauważamy, że zdecydowanie dominują preferencje ankietowanych w kierunku poszukiwania **pracy w instytucjach**

państwowych, 85,8% respondentów właśnie w tym sektorze „chętnie i bardzo chętnie” podjęłoby zatrudnienie. Odpowiedzi badanych wskazujących na „niechętnie” poszukiwanie pracy instytucjach państwowych stanowi zaledwie 4,4% ogółu. Umiarkowany („średni”) poziom zainteresowania podjęciem pracy w firmie państwowej to 9,8% udzielonych odpowiedzi. Podobnie sytuacja przedstawia się w poszczególnych regionach. Badani zdecydowanie wolą szukać zatrudnienia w firmach państwowych. Duże dysproporcje między odpowiedziami w skali „bardzo chętnie” 85,8% i „niechętnie” 4,4% mogą wynikać z wcześniejszych doświadczeń zawodowych osób badanych. Być może według opinii ankietowanych zatrudnienie w instytucjach państwowych charakteryzuje się większą stabilnością, poczuciem bezpieczeństwa finansowego, co w przypadku osób o obniżonej sprawności jest bardzo ważnym czynnikiem.

Podsumowując, ankietowane osoby niepełnosprawne najchętniej podjęłyby pracę na cały etat, ewentualnie na pół etatu. Interesuje ich zatrudnienie na stałe oraz w miejscu zamieszkania (ponad 90% ankietowanych właśnie preferuje te formy zatrudnienia) i najchętniej w firmie państwowej. Znaczna część respondentów jest gotowa podjąć pracę w sektorze prywatnym, z mniejszym entuzjazmem odnoszą się do pracy na zlecenie lub na czas określony. Rodzaj wykonywanej pracy, fizyczna lub umysłowa, zależy prawdopodobnie od kwalifikacji i umiejętności badanych, więc tu wyniki plasują się na poziomie podobnym.

Tabela 17.1 **Formy zatrudnienia preferowane przez ankietowane osoby niepełnosprawne**

Lp.	Formy zatrudnienia	Region					Woj. wielkopolskie	
		kaliski	koniń- ski	lesz- czyński	poznań -ski	pilski	Liczba osób	Udział procentowy
1.	Pełny etat							
	• Niechętnie	12	4	8	12	5	41	7,9
	• Średnio	4	3	7	11	2	27	5,2
	• Chętnie i bardzo chętnie	108	47	73	140	81	449	86,9
2.	Pół etatu							
	• Niechętnie	18	8	14	31	10	71	24,7
	• Średnio	7	7	13	24	9	60	20,8
	• Chętnie i bardzo chętnie	50	11	22	53	21	157	54,5
3.	Na zlecenie							
	• Niechętnie	28	8	23	36	13	108	42,9
	• Średnio	7	2	11	26	9	55	21,8
	• Chętnie i bardzo chętnie	26	11	11	22	19	89	35,3
4.	Zatrudnienie czasowe							
	• Niechętnie	25	8	23	35	10	101	39,9
	• Średnio	4	3	6	25	11	49	19,4
	• Chętnie i bardzo chętnie	36	7	17	25	18	103	40,7

5.	Zatrudnienie stałe							
	• Niechętnie	5	0	3	3	4	15	3,1
	• Średnio	3	0	4	7	3	17	3,6
	• Chętnie i bardzo chętnie	104	50	74	138	80	445	93,3
6.	Zatrudnienie w miejscu zamieszkania							
	• Niechętnie	7	5	5	4	4	25	5,3
	• Średnio	4	1	2	8	3	18	3,8
	• Chętnie i bardzo chętnie	103	40	70	141	73	428	90,9
7.	Zatrudnienie poza miejscem stałego zamieszkania							
	• Niechętnie	28	6	19	39	15	107	37,0
	• Średnio	13	4	8	23	10	58	20,1
	• Chętnie i bardzo chętnie	33	12	17	38	24	124	42,9
8.	Praca fizyczna							
	• Niechętnie	21	8	19	33	12	93	23,4
	• Średnio	17	6	10	23	8	64	16,1
	• Chętnie i bardzo chętnie	59	22	46	71	42	240	60,5
9.	Praca umysłowa							
	• Niechętnie	14	8	15	25	15	77	23,2
	• Średnio	7	7	6	12	4	36	10,8
	• Chętnie i bardzo chętnie	58	26	29	68	38	219	66,0
10	Zatrudnienie w firmie prywatnej							
	• Niechętnie	12	10	6	7	8	43	12,7
	• Średnio	10	9	12	23	13	67	19,9
	• Chętnie i bardzo chętnie	66	17	28	74	32	227	67,4
11	Zatrudnienie w instytucji państwowej							
	• Niechętnie	2	1	4	8	3	18	4,4
	• Średnio	8	3	9	13	7	40	9,8
	• Chętnie i bardzo chętnie	91	43	51	104	60	349	85,8

18. Oczekiwania niepełnosprawnych pracowników wobec pracodawcy, w opinii ankietowanych respondentów

Analizując odpowiedzi ankietowanych zamieszczone w Tabeli 18.1 warto zwrócić uwagę, iż wśród udzielonych odpowiedzi dominują oczekiwania niepełnosprawnych kierowane w stronę pracodawców przede wszystkim dotyczące wyrozumiałości, zrozumienia, szacunku i zainteresowania. Uzyskano 27,6% tego typu odpowiedzi. Niepełnosprawność wiąże się z dysfunkcją lub naruszoną sprawnością organizmu, co może wpłynąć na wydajność zawodową osoby niepełnosprawnej. Dlatego wiele osób w ten sposób sformułowało oczekiwania wobec pracodawców.

Badani w 9,7% oczekują również od pracodawców godnych, odpowiednich warunków pracy i płacy.

W skali województwa 9,6% respondentów oczekuje od pracodawców stworzenia możliwości rehabilitacji, stosowania ulg, uznania niepełnosprawności, pomocy, (np. przy rozpoczęciu pracy), odpowiednio dostosowanych warunków pracy. Niewykluczone, iż w ten sposób ujęte odpowiedzi wynikają z wcześniejszych negatywnych doświadczeń zawodowych niepełnosprawnych.

Duża grupa osób badanych (8,4%) oczekuje od pracodawców równego traktowania, możliwości rozwoju zawodowego i współpracy. Tak sformułowane odpowiedzi mogą wskazywać na wyższą samoocenę posiadanego potencjału zawodowego i, mimo istnienia niepełnosprawności, możliwości na rynku pracy.

Kolejne wskazania to: dobre stosunki panujące w pracy, dobra atmosfera, lojalność, wsparcie, opieka, tolerancja, dobre warunki, akceptacja, dobre traktowanie, 7,3% badanych w ten sposób określiło swoje oczekiwania wobec pracodawców. Wspólną cechą, tak ujętych oczekiwań jest świadomość respondentów, iż ich wydajność zawodowa będąca następstwem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, nie będzie stanowić atutu na rynku pracy. Poszukiwania pracy, w takiej sytuacji, można koncentrować wokół chronionego rynku pracy.

Badani niepełnosprawni oczekują również od pracodawców ośmiogodzinnego dnia pracy, przestrzegania Kodeksu Pracy oraz innych przepisów. W ten sposób odpowiedziało 6,1% badanych. Prawdopodobnie ankietowane osoby miały w tym obszarze negatywne doświadczenia.

Niepełnosprawni respondenci oczekują również od pracodawców lekkiej pracy i mniej godzin pracy. Takich odpowiedzi uzyskano tylko 1,04%.

Analizując uzyskane odpowiedzi na powyższe pytanie warto zwrócić uwagę, iż 23,6% badanych nie udzieliło odpowiedzi, choć miały okazję na te elementy wskazać, które w ich odczuciu są ważne i wpływają na relacje między niepełnosprawnym pracownikiem a pracodawcą oraz są istotne z punktu widzenia wykonywanej pracy.

Tabela 18.1 Oczekiwania niepełnosprawnych pracowników wobec pracodawców

Oczekiwania od pracodawców	Region kaliski	Region koniński	Region leszczyński	Region poznański	Region pilski	Woj. wielkopolskie	Udział procentowy
Rehabilitacja, ulgi, uznanie niepełnosprawności, pomoc przy rozpoczęciu pracy, odpowiednie stanowiska pracy/dostosowane	11	2	15	35	10	83	9,6
Dobre stosunki w pracy, dobra atmosfera, lojalność, wsparcie, opieka, tolerancja, dobre warunki, akceptacja, inne dobre traktowanie	2	8	12	30	11	63	7,3
Równe traktowanie, możliwości rozwoju zawodowego, współpraca	20	4	9	24	16	73	8,4
Nie wykorzystywania, uczciwości, rzetelności, zatrudnienia	14	5	5	21	13	58	6,7
Wyrozumiałość, zrozumienie, szacunek, zainteresowanie	71	31	34	63	40	239	27,6
Godne/odpowiednie warunki pracy i płacy	27	13	18	14	12	84	9,7
Lekka praca, mniej godzin pracy	0	0	2	4	3	9	1,0
Ośmiogodzinny dzień pracy, przestrzeganie Kodeksu Pracy i innych przepisów	27	3	12	8	3	53	6,1
Brak odpowiedzi	29	41	35	67	33	205	

19. Rodzaj pomocy, jakiej oczekują ankietowane osoby niepełnosprawne od urzędów pracy przy poszukiwaniu zatrudnienia

Ułatwienie uzyskania zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych stanowi duże wyzwanie dla pracowników urzędów pracy. Zmiany w gospodarce, restrukturyzacja, procesy prywatyzacyjne oraz dostosowanie polskiego prawodawstwa do unijnego wpływają na stan zatrudnienia na rynku pracy. Zmienia się również struktura bezrobocia. Coraz więcej osób niepełnosprawnych rejestruje się w urzędach pracy licząc na fachową pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia oraz na solidną, rzetelną i aktualną informację na temat możliwości uzyskania pracy.

Jak wynika z zestawienia w Tabeli 19.1, 31,1% badanych niepełnosprawnych bezrobotnych w województwie wielkopolskim, liczy na pomoc urzędów pracy w poszukiwaniu pracy, odpowiedniej dla wieku, stanu zdrowia i kwalifikacji. W ten sposób odpowiedziało najwięcej ankietowanych z regionu poznańskiego i kaliskiego.

Duża grupa ankietowanych 14,3%, oczekuje skierowań na szkolenia. Najwięcej tego typu odpowiedzi uzyskano w regionie poznańskim, a najmniej w konińskim.

11,7 % ankietowanych oczekuje od urzędu pracy więcej informacji o ofertach pracy. Niewykluczone, iż w ten sposób sformułowane oczekiwania ściśle wiążą się z rodzajem niepełnosprawności ankietowanych. Uzyskując dane o ofercie, np. rodzaju wykonywanych czynnościach zawodowych, czasie pracy, warunkach, usytuowaniu miejsca pracy w strukturze zakładu pracy, informacje o istnieniu, bądź braku udogodnień. Taka wiedza jest niezbędna do aktywnego, systematycznego i przemyślanego poszukiwania pracy.

Z przeprowadzonego badania wynika również, iż dość duża liczba respondentów 7,4% oczekuje pomocy z zakresu poradnictwa zawodowego i prawnego (pomoc przy redagowaniu dokumentów aplikacyjnych, przygotowanie do udziału w rozmowach kwalifikacyjnych, informacja o zakładach pracy chronionej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, rozmowy doradcze i udzielenie wsparcia). Najwięcej takich odpowiedzi uzyskano w regionie poznańskim i kaliskim, a najmniej w pilskim.

Pozostałe odpowiedzi ankietowanych to, np. staż, współpraca, pomoc przy znalezieniu obojętnie jakiej pracy – 1% badanych.

Jak wynika z załączonej tabeli 32,8% respondentów nie udzieliło odpowiedzi. Brak odpowiedzi może oznaczać brak oczekiwań ze strony niepełnosprawnych związanych z uzyskaniem pomocy przy poszukiwaniach pracy. Należy pamiętać, że grupa badanych niepełnosprawnych to osoby z mniejszym lub większym doświadczeniem i potencjałem zawodowym, powracające na rynek pracy, np. po weryfikacji rent z ZUS-u, jak i też osoby,

które od niedawna są niepełnosprawne. Ich podejście do poszukiwania pracy i oczekiwania wobec zakresu pomocy urzędu pracy mogą być bardzo zróżnicowane.

Tabela 19.1. Rodzaj pomocy, jakiej oczekują ankietowane osoby niepełnosprawne od urzędów pracy przy poszukiwaniu zatrudnienia

Pomoc przy poszukiwaniu pracy	Region pozański	Region kaliski	Region koniński	Region leszczyński	Region pilski	Województwo wielkopolskie	Udział procentowy
Znalezienia odpowiedniej pracy według wieku, stanu zdrowia, kwalifikacji	64	64	27	51	35	245	31,1
Skierowania na szkolenie	41	29	9	20	14	113	14,3
Więcej informacji o ofertach pracy	31	34	10	3	14	92	11,7
Pomocy przy redagowaniu dokumentów aplikacyjnych, przygotowania do udziału w rozmowach kwalifikacyjnych, doradztwa przy poszukiwaniach pracy, informacji o ZPCH i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, wsparcia, rozmów doradczych, porad prawnych	16	13	10	10	9	58	7,4
Stażu, obojętnie jakiej pracy, współpracy	2	2	1	3	0	8	1,0
Informacji o dotacjach na działalność gospodarczą, zasiłku	2	0	1	1	3	6	0,8
Kontaktów osobistych z pracodawcami, skierowań do rzetelnych pracodawców, aktualnych ofert pracy	3	0	0	2	0	5	0,6
Inne: płatności w terminie, niedyskryminacji	2	0	0	0	0	2	0,3
Brak odpowiedzi, brak oczekiwań, nie wiem	104	38	40	37	39	258	32,8

ROZDZIAŁ III

WNIOSKI KOŃCOWE

W badaniu uczestniczyło 671 respondentów, w tym 412 kobiet (61,4%) i 259 mężczyzn (38,6%). Przeprowadzone badanie oddaje w pełni charakterystykę niepełnosprawnej osoby zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna. Wśród badanych osób dominowały osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności (77,5%), posiadające najczęściej wykształcenie zasadnicze zawodowe (40,4%), średnie zawodowe (24,6%) lub gimnazjalne i niższe (14,3%). Przeważały osoby w wieku średnim od 35 do 50 lat, które stanowiły 44,7% badanej populacji. Znaczną grupę stanowiły osoby nieposiadające wyuczonego zawodu (17,6%), natomiast w zestawieniu zawodów wyuczonych dominowały: technik ekonomista (8,2%) i sprzedawca (7,9%), a następnie: krawiec odzieży, technik rolnik, ślusarz, kucharz, mechanik samochodowy, stolarz, murarz i inne. Natomiast wśród zawodów wykonywanych przeważały profesje z różnych branż, np. sprzedawca (10%), robotnik przy pracach prostych (8,9%), pracownik administracyjno-biurowy, sprzątaczką, szwaczka i pracownik ochrony. Niepełnosprawne osoby w Wielkopolsce to w przeważającej większości mieszkańcy wsi (33,8%), a w dalszej kolejności niepełnosprawni, którzy zamieszkują w mniejszych miejscowościach (25,9%). W zdecydowanej większości respondenci byli członkami czteroosobowych i trzyosobowych rodzin (łącznie 48,1%). Uzyskane dane wskazują, iż ponad połowa niepełnosprawnych (57,7%) posiadała status osoby długotrwale bezrobotnej. Wśród głównych źródeł utrzymania osób niepełnosprawnych wymieniane były przede wszystkim: dochody małżonka (31,4%) oraz pomoc rodziców i krewnych (22,3%).

Biorąc pod uwagę wskazania ankietowanych z województwa wielkopolskiego, w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na instytucje rynku pracy powinny realizować działania podnoszące umiejętności i kwalifikacje osób niepełnosprawnych w zakresie posługiwania się językami obcymi, obsługi komputera czy kierowania pojazdami samochodowymi.

Połowa osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim nie jest zainteresowana dalszym kształceniem. Rolą partnerów i instytucji rynku pracy winno być w związku z tym m.in. uświadomienie osobom niepełnosprawnym wagi i konieczności ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji. Pozostałe osoby (49,5%) wskazują na wiele kierunków związanych z podnoszeniem swoich kwalifikacji. Są to m.in. umiejętności obsługi komputera, czy wymieniane w dalszej kolejności obszary ekonomii, marketingu, administracji, zarządzania i reklamy, doskonalenia w wyuczonym zawodzie, nauki języków obcych oraz podwyższenie poziomu wykształcenia.

Ponad połowa ankietowanych nie zadeklarowała chęci nabycia jakichkolwiek kwalifikacji, które miałyby związek z poszukiwanym stanowiskiem pracy. Badani nie widzą związku pomiędzy nabywaniem nowych kompetencji, a możliwościami szybszego ponownego zaistnienia na rynku pracy. Jeśli już, wśród kwalifikacji, które chcą uzyskać w związku z poszukiwanym stanowiskiem, najczęściej wymieniają kursy komputerowe, kursy obsługi kasy fiskalnej, kursy kierowców, kursy językowe, kursy księgowości i kursy operatorów wózków widłowych. Widoczne jest tutaj pole dla działań doradców zawodowych, którzy większy nacisk winni położyć na uświadomienie osobom niepełnosprawnym, iż istnieje bezpośrednie przełożenie pomiędzy nabywaniem nowych kwalifikacji a podnoszeniem szans na znalezienie zatrudnienia.

Gotowość ankietowanych osób niepełnosprawnych do dokonania zmian związanych z podjęciem pracy wiąże się głównie z tym, że w znaczącej części osoby te zadeklarowały chęć przekwalifikowania się, choć już zdecydowanie przeciwni są zmianie miejsca zamieszkania. Badani niepełnosprawni również niechętnie nastawieni są do podjęcia pracy poza granicami kraju i w mniejszym stopniu do rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Analizując wnioski dotyczące dalszego kształcenia można zauważyć pewną niekonsekwencję w wypowiedziach badanych, którzy z jednej strony deklarują chęć przekwalifikowania się (75,1%) i zdobycia nowych umiejętności związanych z podjęciem pracy, a z drugiej wskazują, że nie są zamierzają podejmować dalszego kształcenia (50,5%).

Badanym utrudnia funkcjonowanie na rynku pracy przede wszystkim brak odpowiednich ofert pracy (ponad 90% zaznaczonych odpowiedzi), a w dalszej kolejności (ponad 70% udzielonych odpowiedzi) niewystarczające kwalifikacje i zły stan zdrowia. Badani w ponad 75% nie upatrują przyczyn trudności w funkcjonowaniu na rynku w barierach architektonicznych, nie ma to dla nich większego znaczenia, także niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych nie stanowi dla badanych podstawowych trudności w zaistnieniu na rynku pracy.

Znaczna większość respondentów nie posiada wiedzy na temat ulg przysługujących pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne (68,7%), stąd rolą urzędów pracy jest zwiększenie kampanii informacyjnej, zarówno wśród osób niepełnosprawnych, jak i samych pracodawców, o korzyściach płynących z zatrudnienia osoby niepełnosprawnej.

Ponad połowa respondentów pesymistycznie ocenia swoje szanse na rynku pracy w porównaniu z osobami pełnosprawnymi. Z przytaczanych odpowiedzi można wnioskować, iż wiara w powodzenie i w możliwość zaistnienia na rynku jest rzeczywiście mała. W konfrontacji z osobami zdrowymi osoby niepełnosprawne, w ich ocenie, wypadają słabiej i mają mniejsze szanse na rynku pracy. Nasuwa się tu, dość istotny wniosek dla doradców

zawodowych i pozostałych pracowników urzędów pracy, Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej oraz liderów Klubów Pracy, mających na co dzień styczność z osobami niepełnosprawnymi, aby kłaść większy nacisk na działania podnoszące motywację i chęć osób niepełnosprawnych do poprawy swojej sytuacji.

Analiza odpowiedzi osób niepełnosprawnych w zakresie posiadanych umiejętności dotyczących poszukiwania pracy uwidacznia w tym obszarze duże braki, stąd wniosek, iż należy nadal dążyć do ich zwiększenia. Pozytywnym zjawiskiem jest to, iż znaczna część badanych deklaruje na poziomie średnim lub dobrym i bardzo dobrym podstawowe umiejętności w zakresie przygotowania dokumentów aplikacyjnych (łącznie 59,9%) lub przygotowania do udziału w rozmowie kwalifikacyjnej (łącznie 65,4%).

Osoby niepełnosprawne przed rejestracją w urzędzie pracy były zatrudnione głównie na otwartym rynku pracy (58,6%), a w dalszej kolejności w zakładach pracy chronionej (19,6%).

Przyczyny zaprzestania wykonywania pracy przez ankietowane osoby leżą zarówno po stronie rynku pracy (likwidacja stanowisk pracy, zwolnienia grupowe lub z innych przyczyn), jak i po stronie badanych, gdzie najczęściej podawanym powodem jest choroba i ewentualne przejście na rentę. Ta zależność może wskazywać na to, że jednak osoby niepełnosprawne mają mniejsze szanse na rynku, gdyż gorszy stan zdrowia nie pozwala na równie wydajną pracę, jak osób pełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne, które poszukują pracy korzystają z niewielu metod i to zazwyczaj takich, przy których nie muszą się wykazywać nadmierną inicjatywą i aktywnością. Kontakt z urzędem pracy zazwyczaj wynika z proceduralnych uwarunkowań, natomiast analiza ogłoszeń w prasie czy kontakt ze znajomymi nie wymaga szczególnej inicjatywy. Osobiste wizyty w zakładach pracy, metoda dość skuteczna, była zaznaczona w niecałych 16%, tak, więc nie stanowi również przejawu szczególnej aktywności wśród badanych, stąd wniosek, iż należy dążyć do zwiększenia wiedzy i inicjatywy wśród osób niepełnosprawnych o możliwych metodach poszukiwania pracy.

Spośród ankietowanych 30,1% potwierdziło fakt skorzystania z pomocy oferowanej przez urzędy pracy. Była jednak grupa, która z proponowanej pomocy nie skorzystała (12,9%).Warto też zwrócić uwagę na powody, które podawali ankietowani. Wymieniano głównie: odmowę pracodawcy oraz chorobę i zły stan zdrowia.

Osoby niepełnosprawne korzystały przede wszystkim z pomocy oferowanej przez powiatowe urzędy pracy przy kierowaniu do pracy, w zakresie szkoleń, rozmów z doradcą zawodowym oraz udziale w zajęciach klubu pracy.

Analizując uzyskane wyniki dotyczące poziomu znajomości ogólnopolskich programów na rzecz niepełnosprawnych należy podkreślić, iż zdecydowana większość niepełnosprawnych respondentów (74,3%), nie udzieliła żadnej odpowiedzi, co oznacza brak znajomości tychże programów. W związku z powyższym partnerzy oraz instytucje rynku pracy muszą podjąć stosowne działania informacyjne, skierowane do osób niepełnosprawnych, które doprowadzą do zwiększenia ich wiedzy o możliwościach i korzyściach płynących z ogólnopolskich programów na rzecz niepełnosprawnych. Efektem końcowym powinno być zwiększenie liczby beneficjentów korzystających z programów oraz zmniejszenie bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.

Ankietowane osoby niepełnosprawne najchętniej podjęłyby pracę na cały etat, ewentualnie na pół etatu. Interesuje ich zatrudnienie na stałe oraz w miejscu zamieszkania (ponad 90% ankietowanych właśnie preferuje te formy zatrudnienia) i najchętniej w firmie państwowej. Jednak znaczna część respondentów jest też gotowa podjąć pracę w sektorze prywatnym. Z mniejszym entuzjazmem odnoszą się do pracy na zlecenie lub na czas określony. Rodzaj wykonywanej pracy, fizyczna lub umysłowa, zależy prawdopodobnie od kwalifikacji i umiejętności badanych, więc tu wyniki lokują się na poziomie podobnym.

Wśród oczekiwań niepełnosprawnych kierowanych w stronę pracodawców, przede wszystkim dominują te, dotyczące wyrozumiałości, zrozumienia, szacunku i zainteresowania. Badani oczekują godnych, odpowiednich warunków pracy i płacy, stworzenia możliwości rehabilitacji, stosowania ulg, uznania niepełnosprawności, pomocy, (np. przy rozpoczęciu pracy) oraz odpowiednio dostosowanych stanowisk pracy.

Uwzględniając rodzaj pomocy, jakiej oczekują ankietowani od urzędów pracy przy poszukiwaniu zatrudnienia, wielu wymienia przede wszystkim znalezienie odpowiedniej pracy według wieku, stanu zdrowia i kwalifikacji.

Reasumując przedstawione powyżej wnioski, działania instytucji rynku pracy w Wielkopolsce są niedostateczne i powinny zmierzać do zmiany społecznego odbioru osób niepełnosprawnych oraz zwiększenia poziomu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Z przeprowadzonego badania wynika także, iż należy kłaść stały nacisk na szkolenia, kursy oraz kształcenie ustawiczne zwiększające szanse niepełnosprawnych na współczesnym wymagającym i mobilnym rynku pracy.

Ponadto należy podnieść poziom udostępniania informacji o ofertach pracy, oraz poziom pomocy z zakresu poradnictwa zawodowego i prawnego (rozmowy doradcze, wsparcie psychologiczne osób niepełnosprawnych prowadzące do zwiększenia motywacji i chęci działania, pomoc przy redagowaniu dokumentów aplikacyjnych, przygotowanie do udziału w rozmowach kwalifikacyjnych, informacje o zakładach pracy chronionej i

zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz udzielenia wsparcia). Zdecydowanie należy zwiększyć promocję samozatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych oraz poprawić poziom ich wiedzy na temat atypowych form zatrudnienia, takich jak np. telepraca.

Przeprowadzony w 2002 r. narodowy spis powszechny ustalił istnienie w Polsce 5456,7 tys. osób niepełnosprawnych. Stanowi to 14,3% ludności kraju. Z danych tych można wnioskować, iż co siódmy mieszkaniec jest osobą niepełnosprawną lub też się za taką uważa. W województwie wielkopolskim w 2002 r. liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 525,1 tys., co stanowiło 15,7% ogółu ludności województwa.

Aktywizacja zawodowa tej grupy osób staje się bardzo ważnym problemem, którego rozwiązanie jest ściśle związane z gospodarką kraju. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało konieczność wprowadzenia zmian w prawie i organizacji życia społecznego i gospodarczego. Na przestrzeni kilku lat można zauważyć duże zmiany związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Zatrudnienie tychże osób to już nie tylko spółdzielnie inwalidów czy zakłady pracy chronionej, ale też i otwarty rynek pracy. W tym kontekście zmienia się również postrzeganie niepełnosprawności, deficytów i ograniczeń. Orzecznictwo realizowane do celów pozarentowych to działania zmierzające między innymi do aktywizacji zawodowej i pełnej integracji ze społeczeństwem. Zmiany na rynku pracy, jak i też w obrębie realizowanych świadczeń rentowych, związanych niejednokrotnie z powrotem na rynek pracy, mają istotny wpływ na strukturę zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych. Efektem przeprowadzonego badania wśród wymienionej grupy klientów urzędów pracy województwa wielkopolskiego jest możliwość szerszego spojrzenia na tę grupę ludzi. Wypracowane wnioski będą wykorzystane przez pracowników urzędów pracy, poprzez systematyczną współpracę z osobami niepełnosprawnymi w realizacji działań zmierzających do zaistnienia na rynku pracy tej grupy klientów na równi z osobami sprawnymi.

ANKIETA
DOTYCZĄCA SYTUACJI OSÓB BEZROBOTNYCH NIEPEŁNOSPRAWNYCH

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	lekki (III grupa inwalidzka)	
2.	umiarkowany (II grupa inwalidzka)	
3.	znaczny (I grupa inwalidzka)	

PŁEĆ (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	kobieta	
2.	mężczyzna	

WIEK

.....lat

WYKSZTAŁCENIE (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	wyższe	
2.	policealne	
3.	średnie zawodowe	
4.	średnie ogólnokształcące	
5.	zasadnicze zawodowe	
6.	gimnazjalne i poniżej	

ZAWÓD WYUCZONY

.....

ZAWÓD OSTATNIO WYKONYWANY

.....

MIEJSCE ZAMIESZKANIA (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	wieś	
2.	miasto do 20 tys. mieszkańców	
3.	miasto 20 tys. – 50 tys. mieszkańców	
4.	miasto 50 tys. – 80 tys. mieszkańców	
5.	miasto 80 tys. – 100 tys. mieszkańców	
6.	miasto 100 tys. – 500 tys. mieszkańców	
7.	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM

.....
 CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	do 1 miesiąca	
2.	1-3 miesiące	
3.	4-6 miesięcy	
4.	7-9 miesięcy	
5.	10-12 miesięcy	
6.	powyżej 12 miesięcy	

GŁÓWNE ŹRÓDŁO UTRZYMANIA (proszę zaznaczyć krzyżykiem)

1.	dochody małżonka	
2.	renta	
3.	zasiłek dla bezrobotnych	
4.	zasiłek z pomocy społecznej	
5.	oszczędności własne	
6.	pomoc rodziców, krewnych	
7.	inne (jakie?)	

1. Jak ocenia Pan/Pani swoje kwalifikacje i umiejętności związane z poszukiwanym stanowiskiem pracy (proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, przy tym 1 oznacza brak umiejętności a 5 biegle jej opanowanie)?

1.	znajomość języków obcych	1	2	3	4	5
2.	obsługa komputera	1	2	3	4	5
3.	prawo jazdy	1	2	3	4	5
4.	1	2	3	4	5
5.	1	2	3	4	5
6.	1	2	3	4	5

2. Czy chciałby/aby Pan/Pani nadal się kształcić (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

1.	tak	
----	-----	--

2.	nie	
----	-----	--

3. Jeśli tak, to w jakim kierunku?

.....

4. Jakie kwalifikacje związane z poszukiwanym stanowiskiem chciałby/aby pan/Pani uzyskać? (max. 3 odpowiedzi)

.....

5. Czy byłby Pan/Pani gotowy/a w związku z pracą dokonać zmian (proszę zaznaczyć krzyżykiem):

		tak	nie	nie wiem
1.	przekwalifikowanie			
2.	zmiana miejsca zamieszkania			
3.	wyjazd za granicę			
4.	podjęcie własnej działalności gospodarczej			
5.	inne (jakie?)			

6. Co utrudnia Panu/i funkcjonowanie na rynku pracy (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

		tak	nie	nie wiem
1.	zły stan zdrowia			
2.	bariery architektoniczne			
3.	brak odpowiednich ofert pracy			
4.	niewystarczające kwalifikacje			
5.	nieodpowiednie warunki proponowanej pracy			
6.	zbyt niskie wynagrodzenia			
7.	likwidacja zakładów pracy chronionej			
8.	negatywne podejście pracodawców			
9.	niedostosowanie urzędów pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych			
10.	inne (jakie?)			

7. Czy zna Pan/Pani ulgi przysługujące pracodawcy zatrudniającemu osobę niepełnosprawną (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

1.	tak	
2.	nie	

8. Jak ocenia Pan/Pani swoje szanse na rynku pracy w porównaniu z osobami w pełni sprawnymi?

.....

.....

.....

.....

9. Jak ocenia Pan/Pani swoje umiejętności związane z poszukiwaniem pracy (proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, przy tym 1 oznacza brak umiejętności a 5 biegłe jej opanowanie)?

1.	przygotowanie dokumentów aplikacyjnych	1	2	3	4	5
2.	przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej	1	2	3	4	5
3.	przygotowanie do uczestnictwa w testach umiejętności i psychologicznych	1	2	3	4	5
4.	przygotowanie do uczestnictwa w zadaniach symulacyjnych	1	2	3	4	5
5.	negocjacje płacowe	1	2	3	4	5
6.	inne (jakie?)	1	2	3	4	5

10. Jak długo Pan/Pani poszukuje pracy?

.....

11. Czy poprzednio Pan/Pani pracował/a (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

1.	na otwartym rynku pracy	
2.	w zakładzie pracy chronionej	
3.	w domu	
4.	nigdy nie pracowałem/am	
5.	inna forma (jaka?)	

12. Jaka była przyczyna zaprzestania przez Pana/Panią pracy (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

1.	przejście na rentę	
2.	likwidacja stanowiska pracy, zwolnienia grupowe	

3.	zwolnienie z innych przyczyn	
4.	zakończenie pracy dorywczej	
5.	złe warunki finansowe	
6.	złe warunki pracy (inne niż finansowe)	
7.	ze względów rodzinnych, osobistych	
8.	z powodu choroby	
9.	w związku z podjęciem nauki	
10.	inne (jakie?)	

13. Z jakich sposobów poszukiwania pracy Pan/Pani korzystał/a w ciągu ostatnich 3 miesięcy (proszę zaznaczyć krzyżykiem dowolną ilość odpowiedzi)?

1.	poprzez rodzinę, znajomych	
2.	ogłoszenia w prasie	
3.	ogłoszenia w Internecie	
4.	za pośrednictwem urzędów pracy	
5.	za pośrednictwem firm doradztwa personalnego	
6.	osobiste kontakty z pracodawcą	
7.	targi i giełdy pracy	
8.	nie podjąłem/am żadnych starań	
9.	inne (jakie?)	

14. Czy w czasie od utraty ostatniej pracy oferowano Panu/i w urzędzie pracy jakiejkolwiek formy pomocy?

1.	tak i skorzystałem/am z nich	
2.	tak i nie skorzystałem/am z nich (dlaczego?)	
3.	nie	
4.	nie wiem, nie rozumiem pytania	

15. Z jakich form pomocy oferowanych przez powiatowe urzędy pracy Pan/Pani korzystał/a (proszę zaznaczyć krzyżykiem)?

1.	skierowanie do pracy	
----	----------------------	--

2.	szkolenia	
3.	pożyczka lub dotacja na własną działalność gospodarczą	
4.	rozmowa z doradcą zawodowym	
5.	uczestnictwo w zajęciach klubu pracy	
6.	inne (jakie?)	

16. Czy są Panu/Pani znane ogólnopolskie programy na rzecz osób niepełnosprawnych (proszę zaznaczyć krzyżykiem)? Jeśli tak to jak Pan/Pani je ocenia?

Nazwa programu		x	Uwagi
1.	JUNIOR		
2.	PARTNER		
3.	PEGAZ		
4.	KU NOWOCZESNOŚCI		
5.	OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W SŁUŻBIE PUBLICZNEJ		
6.	TELEPRACA		
7.	PROMOCJA INTEGRACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH		
8.	PROGRAM WYRÓWNYWANIA SZANS MIĘDZY REGIONAMI		
9.	INTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH		

17. Jakiej pracy Pan/Pani poszukuje (proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, przy tym 1 oznacza niechętnie, a 5 bardzo chętnie)?

1.	pełny etat	1	2	3	4	5
2.	½ etatu	1	2	3	4	5

3.	na zlecenie	1	2	3	4	5
4.	czasowej	1	2	3	4	5
5.	stałej	1	2	3	4	5
6.	w miejscu zamieszkania	1	2	3	4	5
7.	poza miejscem zamieszkania	1	2	3	4	5
8.	fizycznej	1	2	3	4	5
9.	umysłowej	1	2	3	4	5
10.	w firmie prywatnej	1	2	3	4	5
11.	w instytucji państwowej	1	2	3	4	5

18. Czego Pana/Pani zdaniem niepełnosprawny pracownik powinien oczekiwać od pracodawcy?

.....
.....
.....
.....

19. Jakiej pomocy przy poszukiwaniu pracy oczekuje Pan/Pani od urzędów pracy?

.....
.....
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

ERROR: syntaxerror
OFFENDING COMMAND: --nostringval--

STACK:

```
(  
Sytuacja osob niepelnosprawnych na wielkopolskim rynku pracy. Raport z badania ankietow  
)  
/Title  
(  
/Subject  
(D:20080119221027)  
/ModDate  
(  
/Keywords  
(PDFCreator Version 0.8.0)  
/Creator  
(D:20080119221027)  
/CreationDate  
(Daria)  
/Author  
-mark-
```